

למעשה

פרשת שופטים

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

נתן אלבוז 8 \ 10

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית וכתובת דברי

תורה וסיפורי אמונה

פרשת שופטים

מה החסרון במה שעמ"י ביקשו לשים עליהם מלך ככל הגויים

מבאר החתם סופר (תורת משה דברים יז יד) אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי. ר"ל דהגויים מלכותם וממשלתם היא ע"י כח וגבורה או ע"י חכמה ותחבולת מלחמות וכדומה, ע"כ בוחרים מלך מי שיותר גדול בכל אלו הוא ימלוך עליהם, וכן אנחנו נעשה כמוהם כי כל העדה כולם קדושים ממלכת כהנים וגוי קדוש א"כ יהיה המלך היותר גדול וקדוש מכולם, ולזה טען קרח (במדבר ט"ז ג) כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשא, כי לא נחשב משה בעיניו ראוי להתנשא על קהל ה'. ועל כן אז כי נבחר שאול צוחו מה יושיענו זה (ש"א י"ב), אף על גב שהיה משכמו ולמעלה גבוה מכל העם (ש"ס ט ב), מ"מ לא החשיבוהו למלוך על עם קדוש, ושוב אח"כ החל רוח ה' לפעמו והי' גם שאול בנביאים (ש"ס י"א). ואמר כאן שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך, ולא תאמר מה יושיענו זה, דכיון דבחר בו הקדוש ברוך הוא א"כ יתן ה' רוחו עליו. (היינו מלך אשר יבחר ה' בו, רוח ה' אלקיך בו יהיה).

גודל הסכנה שלא לעשות כמעשה הגויים

כותב החתם סופר (תורת משה דברים יח ט) כי אתה בא אל הארץ וגו' לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש וגו' כי תועבת ה' כל עושה אלה. יראה לי כי יש חילוק בין תועבת ה' לתועבות הגויים, כי תועבת ה' הוא מה שעושים העמים דברים שנראה להם ליושר ונימוס ועבודת אלהות וסוברים שזהו הצלחתם, והיא נתעב ונמאס

בעיני ה', אמנם הילוך מלבושם וסלסולם שערות וכדומה ממעשה נערות וכדומה זהו נקרא תועבת הגויים, שגם אצל חכמי העמים יחשב זה לסכלות ומעשה טפשיים ינהגו בהם נערים והוא דבר נתעב אצל רואיהם, ולכן נקרא תועבות גוים. והזהיר הכתוב לאמר שלא נתחיל להרגיל ולהנהיג בנינו בתועבות הגויים שהוא מלבושם ולשונם והדומה לזה, ואם נהי' שמורים וגדורים בזה אז נהי' בטוחים שלא יצא אחד מבנינו לתרבות רעה ח"ו, וההיפוך בהיפוך, כי מהקטנה יבאו בנינו אל הגדולה עד שיעבדו ע"ז ח"ו. וזהו שאמר לא תלמד לעשות כתועבות הגויים, ואז תהי' סמוך ובטוח שלא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש וקוסם קסמים וכדומה אשר הם תועבת ה', כי מתועבות הגויים יבוא אל תועבת ה', ע"ד ותתפשהו בבגדו וינס ויצא החוצה (בראשית ל"ט י"ב), שפ"י בזהר (ש"ס ק"צ ע"ב ד"ה ותתפשהו) כשהקליפה תופשת במלבושים סופו לצאת החוצה לגמרי ח"ו ר"ל משעות רעות.

למה מי שהמיר את דתו שונא ישראל יותר מכל הגויים

כותב החתם סופר (תורת משה דברים יח ט)

לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם לא ימצא בקרבך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים וגו'. יל"ד לשון לא ימצא בקמץ. ע"כ נ"ל עפ"י מ"ש במקום אחר לא תלמד לעשות, ר"ל שלא ילמוד ספרי האומות כמסתפק ולבסוף ידע כי האמת עמנו ויעבוד ה' בלב שלם יותר, חלילה וחלילה להיות בספק רגע אחד, כי יאמין בקבלת אבותינו וילמוד להבין

ולהורות דיני כישוף וע"ז. נמצא הלומד כמסופק הרי הרהר רגע בע"ז, וכתב רמב"ן בפסוק פן יש בכם שרש פורה ראש ולענה (להלן ב"ט י"ח), כי כל מי שלא הרהר בע"ז לא יוליד מודה בה. ע"כ אמר אם לא תלמד לעשות כמסופק (רק להבין ולהורות) אז ממילא לא ימצא בקרבך מעביר בנו ובתו באש, כי מי שלא הרהר לא יוליד מודה בה.

ישאלתי מ"ט חזינן דמי שהמיר דתו מיד הוא שונא ישראלים בלב ונפש יותר מכל הגוים, ואמרו הז"ל (סנהדרין צ"ד ע"א) גיורא עד עשרה דרא לא תבזי ארמאה באפי', ומ"ש מומר שמיד מבזה ישראל ושונאם. ועמדתי על הקירה זו ואמרת עפ"י דברי רמב"ן הנ"ל, שזה המומר הוא כבר יותר מדור העשירי, שהרי השרש הי' כבר באבות אבותיו, ואפי' במעמד אתם נצבים כבר פרה ראש ולענה שלו, וכבר עברו עליו כמה דורות.

ויעסקו בעגלה ערופה. ונלע"ד דבתחלת ישיבת ישראל בארץ עדיין הי' אויר הארץ ודירת הבתים מטומאה מתועבת הגוים עד זמן רב שנתקדש ע"י ישראל, ע"כ התחיל פ' (עגלה ערופה) [רוצח] וישבת בעריהם ובבתיהם, ועי"ז שהי' הערים והבתים שלהם ע"כ יארע מעשה הרציחה, ואומר אח"כ לעתיד לבוא אם ירחיב גבולך להוריש לך גם קיני וקניזי וקדמוני, יצטרך בתחלתם להוסיף ערי מקלט מטעם שישבו שם האומות האלו, ומסיים ולא ישפך דם נקי בקרב ארץ אשר ה' אלקיך נותן לך, כי האויר קדוש, ואם ישפך ח"ו והי' עליך דמים פ"י מחטא הדיינים ועיוות הדין כנ"ל.

ויעשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" (י"ט, ט"ז) מבואר שעדים שזממו להפסיד מנה לשמעון והוזמו מתחייבים להוציא מנה מכיסם ולתתו לאותו אחד שביקשו להפסידו. נמצא שלא לבד שהלה נמנע מלהפסיד את המנה שתבעו ממנו בשקר, אלא שעוד הוא חוזר ומרוויח מנה אחר משל העדים.

איך ישפך דם הנקי מקרבך

כותב החתם סופר (תורת משה דברים י"ט ז) ולא ישפך דם נקי בקרב ארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה והי' עליך דמים. יש לחקור איך יהי' זה לכשירחיב ה' גבולנו לתת לנו כל הארץ היינו קיני קניזי וקדמוני שהוא לע"ל בב"א, איך יארע שפיכת דם נקי עד שנצטרך להוסיף ערי מקלט. והנה איתא בתחילת הפרשה וירשתם וישבת בעריהם ובבתיהם, מה צורך לאורך הזה בעריהם ובבתיהם. ראיתי למורי בהפלאה שכתב בפרשת עגלה ערופה (ד"ה ונשט), שמן הנמנע שישפך דם נקי באויר ארץ הקדושה לולא חטא עיוות הדין (כאבות פ"ה מ"ח), ע"כ יצאו שופטיך

של שוה פרוטה כלום חשוד אני בעיניך להטות את הדין? הגיב הלה מיניה וביה מילא ענין של כשרות גם אם נאלצתי לחסוך אוכל מפי הטף ואף שהוכרחתי להזדקק לשעה לידי מתנת בשר ודם, בכל זאת, יהודי אנוכי ומשידעתי בבירור שהוא הדבר שהקב"ה מבקש ממני מילאתי אחריו בשמחה, אבל בעל דיני זה נוכל רמאי וגם רוח שהוא יזכה ממני אפילו כדי אגורה שחוקה ויהנה למשבתתי, זאת קשה לי להלום.

כששמע ר' שמואל כך הגיב שמעתה נתיישרה לו קושית היראים (שהבאנו לעיל) אדם מוכן להפסיד הרבה כסף על מנת לצאת ידי שמים ולא רק שאינו בא בטרוניא, אלא הוא עשוי אף להתמלא הודאה כלפי שמיא על שהצילו אותו מן החטא, ואותו האדם עצמו אינו מוכן להפסיד לחברו שוה פרוטה בדין. לכן דינו של עד שקר לתת דוקא לאדם שהעליל עליו, שכן אילו היה הדין להוליך את הכסף לים המלח לא היה מתקיים בכך הדין של "ועשיתם לו כאשר זמם" שכן עליו לסבול את אותו מצב עצמו שסבר להפיל על רעהו והן הוא זמם להוציא ממון מזה לזה ועל כרחנו אף עד השקר צריך שיפסיד ממון לטובת חברו דוקא שכן אם נפטרנו במה שיוציא ממון מכיסו, לא רק שלא יתקן מידותיו, אלא עוד ירגיש שעושה מצוה גדולה שנותן מכספו לעשות רצון השם ולא יתקן מידותיו. (אסופת מערכות -

להתך עליון)

מספר שעמד על ביאור הענין מתוך מעשה שארע בבית דינו.

גופא דעובדה: קצב שקנה בהמה ומסרה לשחיטה, הכניסה לאיטלוי פרסה והכינה לממכר וכבר באו הלקוחות הראשונים וכמעט שישווקה להם ואז התעוררה לפתע שאלה חמורה אודות כשרותה. היות שאותו קצב היה ירא שמים הביא את הנידון לרבי שמואל והציב בפניו את הספקות שהתעוררו. היתה זו שאלה של הפסד מרובה ור' שמואל שהיה ידוע בכוחא דהתיירא שלו, עיין הרבה, אבל אחרי הכל פסק הבהמה טרפה ואין מנוס מלהוליכה לאשפה או למוכרה במחיר אפסי לנכרים. בהיותו מודע לעונו של הסוחר החל להפיש את דעתו ולפיסו על הפסדו. הלה נרתע מיד והגיב, רבי אדרבא, הלא אני אסיר תודה לך שהצלנתי מלהכשיל את ישראל חלילה במאכלות אסורות.

לא עבר זמן רב ואותו הקצב עצמו הסתבך בדין תורה של סכום קטן בהרבה עם אחד הסוחרים ומשלא באו ביניהם לידי פשרה פנו לבית דינו של ר' שמואל שיכריע בדינם. ר' שמואל בירר ועיין היטב וחרץ את הדין לחובת הקצב. נתמלא הלה טרוניא על הרב ואף העז וערער בפניו עצמו על פסק דינו.

תמה ר' שמואל באזניו: הן לא מזמן פנית אלי מיזמתך שלך בנידון של הפסד מרובה ממש, בדבר שהיה נוגע לחיי נפשך וכלכלת בני משפחתך כפשוטו, וכאשר הטרפתי את בהמתך לא לבד שלא הצטערת אלא שמחת שמחת אמת שניצלת מלהכשל ולהכשיל ומדוע עכשיו הינך מתלונן בדין

למעשה פרשת שופטים

וחכם, אף אתם התקינו לכם מצוות מן העולם הזה לעולם הבא.

ומהו ראה דרכיה וחכם, רבנן אמרי ראה דרך ארץ שיש בה שבורחת מן הגזל. אמר רבי שמעון בן חלפתא מעשה בנמלה אחת שהפילה חטה אחת, והיו כלן באות ומריחות בה, ולא היתה אחת מהן נוטלת אותה, באה אותה שהיתה שלה ונטלה אותה, ראה חכמה שיש בה. וכל השבח הזה שיש בה שלא למדה מבריה, ולא שופט ולא שוטר יש לה, שנאמר: אשר אין לה קצין שטר ומשל, אתם שמניתי לכם שופטים ושוטרים על אחת כמה וכמה שתשמעו להן, הוי שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך.

אין הדבר תלוי אלא בי – יסוד ההצלחה וצ"ב

א. מה שייכותו של מדרש זה לפרשתנו שדיברה על שוטרים ושופטים.

אלא היות ואמרנו שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, באה התורה לומר שאל תחשוב שזה פוטר אותך מהתבוננות ותסמוך עליהם, כי אם האדם לא יעורר את עצמו לא יועיל לו כלום, אלא תלמד מהנמלה כמו שהנמלה מבינה לבד כי היא רוצה להבין, וכך אברהם אבינו מעצמו הבין ארבע מאות פרכים במסכת ע"ז כי רצה להבין, משא"כ מי שלא רוצה להבין גם אם תכתוש את האויל במכתשת לא

מה השייכות של הלימוד לעצל מנמלה לפרשתנו – אין הדבר תלוי אלא בי – יסוד ההצלחה

מה השייכות של הלימוד לעצל מנמלה לפרשתנו

שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק. (פזוח)

ובמדרש (ד"ר ה"ב) זה שאמר הכתוב (משלי ו' ח): לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה, מה ראה שלמה (-החכם מכל האדם) ללמד לעצל מן הנמלה, רבנן אמרי הנמלה הזו שלשה בתים יש לה, ואינה כונסת בעליון מפני הדלף, ולא בתחתון מפני הטינה, אלא באמצעי, ואינה חיה אלא ששה חדשים, למה, שמי שאין לו גידים ועצמות אינה חיה אלא ששה חדשים, וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה, והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצאה, חטין ושעורין ועדשים.

אמר רבי תנחומא וכל חייה אינה אלא חטה ומחצה, והיא כונסת את אלו, ולמה היא עושה כן, שאמרה שמא יגזור עלי הקדוש ברוך הוא חיים ויהיה לי מוכן לאכול.

אמר רבי שמעון בן יוחאי מעשה היה ומצאו בבור שלה שלש מאות כור, מה שמכנסת מן הקיץ לחרף, לפיכך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה דרכיה

ואמרתיו לו: אם תכנס ליכולי עם שאלתך זו, כי אז עתיד אתה להישאר עם השאלה, ללא תשובה רק כאשר תפנה שאלה זו כלפי עצמך, רק אזי תוכל בעתיד בע"ה להשיב בחיוב

לכתחילה, התקשה להבין, הלא הוא בעצם עשה את שלו, הוא בא לישיבה, פנה להנהלה וכו' ורק כאשר התחלתי להזכיר לו כמה פעמים - עוררנו על כך בישיבה ולו נקט קצת יוזמה משלו להיכן יכול היה להגיע - אז נפקחו עיניו. אכן, עוד יש המתעוררים ועושים חשבון נפשם ופוקחים עיניהם, אך גם בזאת לא די. יש לדאוג לכך שההתעוררות תכה שורשים לכל תפוג ותימוג (משל האבות א עמי קסה)

הנמלה הכי חלשה ואינה מתייאשת

ב. מה יש לעצל לראות כמה שרובן אמרי הנמלה הזו שלשה בתים יש לה, ואינה כונסת בעליון מפני הדלף, ולא בתחתון מפני הטינה, אלא באמצעי.

אלא העצל לא חושב טוב היכן לשים חפציו כי הוא עצלן (על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב, והנה עלה כולו קמשונים כמו פניו חרלים וגו'), לעומת זו הנמלה למרות שאינה צריכה הרבה למאכלה היא משמרת את זה בצורה נפלאה.

ועוד שהיא אחת מהיצורים הכי חלשים ואינה חיה יותר מו' חודשים ואינה נכנסת ליאוש ואומרת הואיל ובין כך איני חיה הרבה לא אשקיע בעצמי, אלא היא משקיעה בעצמה ולא עוד אלא שמאמינה

יסיר אוולתו ממנו, אין הדבר תלוי אלא בי זה סוד ההצלחה של האדם.

ולא כמו שאומות העולם שאומרים אם היה לנו נביא הינו חוזרים למוטב (ובלעם בא וחזקיה להם שהכל תלוי בהם, כי הוא קיבל נבואה ולא די שלא החזירם למוטב אלא גם קילקלם, כי אין הדבר תלוי אלא ב).
 (ובלעם בא וחזקיה להם שהכל תלוי בהם, כי הוא קיבל נבואה ולא די שלא החזירם למוטב אלא גם קילקלם, כי אין הדבר תלוי אלא ב).

בספר אור חדש מובא סיפור שסיפר הרב מאיר חדש זצ"ל, 'לאחר שעוררתי בישיבה על שאלה נוקבת זו העומדת לפני כל אחד' - ממושיך הגר"מ חדש זצ"ל במשא-ו- פנה אלי אחד הבחורים אשר הדברים הביאוהו לידי חשבון הנפש ואמר לי: 'שמונה שנים למדתי בישיבה ועתה אני מתכוון להתנותני. אני עומד כבר לצאת מהישיבה ועשיתי חשבון מסכם - עם מה אני יוצא בעצם מהישיבה, שמונה שנים למדתי בישיבה ומה המטען שאני לוקח עמי?'

אמרתיו לו 'לו שאלת כהוגן הייתי פוטר אותך מלומר וידוי ביום הכיפורים ומלהכות על חטא. זה הווידוי העצוב ביותר והמועיל ביותר: 'שמונה שנים - ובמה אני יוצא' - אכן כל אחד חייב לשאול את עצמו תמיד חלפה שנה ומה איתני?! - אולם אני חושש שאתה מתוודה על אחרים, לא על עצמך, ואם כן עדיין לא שאלת את השאלה. הנכונה אתה שואל אותי 'היכן היתה ההנהלה, למה לא דאגתם במשך שמונה שנים שאצא עם מטען של ממש'. אני מקבל את זאת. נניח שאתה צודק. אולם מה אתה משיב על השאלה, 'היכן אתה היית אותן השנים?!' הוספתי

למעשה פרשת שופטים

כי אין לי כשרונות אלא אם ילמד זה גופיה סיבה שה' יתן לו שאין ה' נותן חכמה רק למי שיש בליבו כבר חכמה. כמו שאמרו (תנחומא ויקהל ב).

שמא יגזור לה ה' חיים ואוגרת פי כמה רבבות מחייה [-כור משקלו לפי החזו"א : 4000 ק"ג. 300 כור = 1200,000 ק"ג (מיליון מאתיים ק"ג)].

אגירתה נובעת משכל ולא מתאוזה

הלימוד מזה למעשה. אין הדבר תלוי אלא בי, גם אם אין לך קצין ושוטר הכל תלוי רק בך. תסכל קדימה ותדאג לעוה"ב שלך מק"ו מנמלה שאוגרת פי כמה רבבות ממה שהיא צריכה לחיות

ג-ד. למה למדו מנמלה, וכי חסר בעל הון שאוהבים כסף ואוגרים כסף שיוכלו להתפרנס עימו כמה אלפי שנים. ועוד מה השייכות של המעשה בנמלה שלא לקחה, למעשה הקודם שהיא אינה עצלה.

גודל האחריות של מנהיגי הדור

מעשה המפורסם עם רבי ישראל סלנטר זיע"א (מובא בספר המאורות הגדולים להגר"ח זייעיק) שהגיע לזילנא, ושמע על מעשה שאירע בנשואי בנו של ראש הקהל שהיה גביר נכבד שעלה מקרוב לגדולה, ומלפנים היה עני ורש שנהנה מיגיע כפיו כסנדלר, ובעת שצעד הגביר אבי החתן מעדנות עם בנו החתן אל החופה, ניגש אליו אדם אחד מאנשי העיר, שעינו היתה צרה בעושרו של זה, ולא יכל לשאת בלבו לראותו נוהג מנהג שועי ארץ, וחלץ נעלו ותוך כדי שמראהו לאבי החתן, שאלו כמה עולה לתקן נעל כזו... ואמר אז רבי ישראל, שכזאת השחתה במידות לא באה בפעם אחת, אלא סימן שכבר מאות שנים קודם היה רקבון במדות, ומובטחני שגדולי הדור הקודם היושבים בגן עדן מובאים בגלל מעשה הזה בדין על אשר לא למדו את העם דעת ומידות ולא חנכו אותם שלא יוכלו לקרות מקרי השחתה כאלה.

אלא הנמלה מה שהיא אוגרת זה נובע משכל ולא מתאוזה, שהרי לא מצינו אדם שהוא אוגר לעצמו מזון פי כמה אלפים מכל מה שהוא צריך לאכול כל ימי חייו (שהרי הנמלה כל מזונה הוא חיטה וחצי והיא אגרה שלוש מאות כור שזה פי כמה אלפים ורבבות). ולזה הביא שהיא נזהרת מן הגזל, שאם זה היה נובע מתאוזה, כמו מי שאוהב כסף לא ישבע כסף, לא היתה נזהרת מהגזל, ואילו הנמלה לא די שהיא נזהרת ממה שנמצא בחור של חברותיה, שברור שזה של חברתה אלא גם היא מתרחקת משערי היתר שהרי זה לא נמצא ליד חברתה ואינה אומרת מנין לי שזה שלה אולי האי משקרת וכיו"ב.

ה. ועוד צ"ב שאם תחיה תאסף עוד, ולמה צריך לאסוף הכל מעיקרא.

אלא היא מאמינה שהשם יראה את עמלי ויגיעי בזכות זה עצמו יגזור ה' לי חיים, משא"כ העצל הוא חכם בעיניו משבעה משיבי טעם ואומר שאינו טורח

למעשה פרשת שופטים

יעקב אבינו התפלל שלא יהיה בזרעו פסול מחמתו

וכן מבואר בבקשת יעקב בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור (בראשית מט, י) וברש"י בסדם אל תבא נפשי. זה מעשה זמרי, כשנתקבצו שבטו של שמעון להביא את המדינית לפני משה, ואמרו לו זו אסורה או מותרת, אם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך, אל יזכר שמי בדבר, שנאמר זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני, ולא כתב בן יעקב

ולמה רצה שלא יזכר שמו אלא מבואר בדברי רבינו ירוחם (דעת תורה) שהסיבה שיעקב אבינו לא רצה ששמו יזכר במעשה זמרי וקורח שאין הכוונה שלא יתגנה שיש לו כזה בן. אלא היות וכל הכוחות של הבנים הם יורשים מהוריהם לכן יעקב התפלל שלא יהיו לו טבעים רעים שיושרשו בבניו.

וכן מצינו בבילגא שאמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונם של ישראל הענשיו את כל משפחתה כי שותא דינוקא או דאביו או דאמיה

הסנהדרין אשמים במות השבעים אלף בפילגש בגבעה

וכן מבואר דברי תנא דבי אליהו רבה (פ"א): "ושמא תאמר אותם שבעים אלף שנהרגו בגבעת בני בנימין, מפני מה נהרגו [ראה המעשה בנביא שופטים (פסוקים יט - כא)]? לפי שהיה להם לסנהדרין גדולה לקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגביה בגדיהם למעלה מארכובותיהם [כדי שיזדרזו בהליכתם], ולחזר בכל ערי ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לבית אל, יום אחד לחברון, יום

למה יוצאי ארץ מצרים צריכים כפרה כשנמצא עגלה ערופה

כפר לעמך ישראל אשר פדית (דברים כא ה) ופירש האבן עזרא, שהכוונה על עם ישראל אשר פדיתם ממצרים, ור"ל כאשר פדיתם ממצרים למען חסדיך כן פדם מזה הדם ועונשו. וכ"ה להדיא בספרי (פרשת שופטים פסוק טו) דקאי על הדור אשר יצא ממצרים, ועיין בגמ' הוריות (י) ובכריתות (כ) ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים. והקשה ר' אליהו ברוך פינקל זצ"ל (משרא"ב עמ' שח) שצ"ב מזה כפרה צריכים דור יוצאי מצרים

[וע"ע בבעלי התוס' עה"ת כאן שהוכיחו דיוה"כ אינו מכפר על הרציחה אם לא בהבאת העגלה מדכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית דהויא כפרה זו אפי' לאותם שיצאו ממצרים שעברו עליהם כמה יוה"כ הרבה ע"ש ושוב צ"ב למה מבקשים כפרה על דור יוצאי מצרים].

אולם שמעתי לפרש הדבר, ובוזה יתפרש גם כאן שיוצאי מצרים ג"כ צריכים כפרה, על דבר שיארע אלפי שנים אחריהם, לפי ששורש כל קלקול כזה, הוא מחמת סטיה כל שהיא בטוהר המידות וההנהגה, אפילו דק מן הדק של דורות הקודמים.

[עיי' תוס' הרא"ש הוריות ו א דחיישינן שמא באותו הדור נמצא חלל ולא הביאו עגלה ערופה ומתכפרין בזו עיי"ש וצ"ב למה החשש הוא רק על דור זה וע"ע ב"י או"ח סו"ס רפ"ד]

היושבים בגן עדן מובאים בגלל מעשה הזה בדין על אשר לא למדו את העם דעת ומידות ולא חנכו אותו שלא יוכלו לקרות מקרי השחתה כאלה. ובוזה יתפרש גם כאן שיוצאי מצרים ג"כ צריכים כפרה, על דבר שיארע אלפי שנים אחריהם, לפי ששורש כל קלקול כזה, הוא מחמת סטיה כל שהיא בטוהר המידות וההנהגה, אפילו דק מן הדק של דורות הקודמים.

למה דוד ביקש עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעושקי

על דוד המלך נאמר (שמואל ב' ח טו) 'זיהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו'. והקשו בגמ' (סנהדרין ו') והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה וצדקה אין משפט. אלא איזהו משפט שיש בו צדקה וכו' את הדין זיכה את הזכאי וחייב את החייב וראה שנתחייב עני ממון ושלם לו מתוך ביתו זה משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה משפט לזה שהחזיר לו ממון וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו וכן משפט לזה שהחזיר לו את ממונו וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו.

וכתב המהרש"א שם לפרש עפ"י את הפסוק עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעושקי שהתפלל שלא יעשו העני ובעל דינו קונויא עלי לתבוע את העני אף אם אין העני חייב לו ואני אשלם לו בעבורו ואחר כך יחלקו ביניהם מה שעשקו ממני ונראה לבאר שלא היה מפני הכסף היתה הקפדתו שלט יעשקו אותו,

אחד לירושלים, וילמדו את ישראל תורה ומוסר, כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולם כולו שברא מסוף העולם ועד סופו. והם לא עשו כן אלא כל אחד מהם נכנס לכרמו ויינו ושדחו, ואמר, שלום עליך נפשי, כדי שלא להרבות עליו את הטורח. לפיכך בגבעת בנימין שלא היו עוסקים בתורה ובדרך ארץ, נתקבצו עם ישראל למלחמה ונהרגו שבעים אלף. ומי הרג את כל אלו? הוי אומר, לא הרגום אלא הסנהדרין

הלימוד מזה למעשה. עד כמה האדם אחראי סביבו ולכן שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו כי שאול לא הודה ולא לקח אחריות, משא"כ דוד הודה ואמר חטאתי והרע בעניך עשיתי ויש להוסיף עוד מש"כ בזה הרב אליהו ברוך פינקל (שם) בהקדם המעשה המפורסם עם רבי ישראל סלנטר זיע"א (מובא בספר המאורות הגדולים להגר"ח זייע"ק) שהגיע לוילנא, ושמע על מעשה שאירע בנשואי בנו של ראש הקהל שהיה גביר נכבד שעלה מקרוב לגדולה, ומלפנים היה עני ורש שנהנה מיגיע כפיו כסנדלר, ובעת שצעד הגביר אבי החתן מעדנות עם בנו החתן אל החופה, ניגש אליו אדם אחד מאנשי העיר, שעינו היתה צרה בעושרו של זה, ולא יכל לשאת בלבו לראותו נוהג מנהג שועי ארץ, וחלץ נעלו ותוך כדי שמראהו לאבי החתן, שאלו כמה עולה לתקן נעל כזו... ואמר אז רבי ישראל, שכזאת השחתה במידות לא באה בפעם אחת, אלא סימן שכבר מאות שנים קודם היה רקבון במדות, ומובטחני שגדולי הדור הקודם

חזיר, אלא אפשי ואפשי, אבל הקב"ה גזר שלא לאכול חזיר.

בפרשת חוקת אומר האור החיים, ובדרך רמז ירצה באומרו חוקת התורה וכו' שאם יקיימו מצוה זו הגם (-למרות) היותה חוקה בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאילו קיימו התורה אשר צוה ה' לאמר כי קיום מצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצוות הבורא וזה לך האות. ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חוקה.

למה כל אחד צריך ללמוד מרב שקדם לו ולא אמרנו כל חד מדנפשיה הוא דעבד
 וכן ראינו בגמ' בסנהדרין (א) כי הא דיתבי רבי וקא דריש והריח ריח שום אמר מי שאכל שום יצא. עמד רבי חייה ויצא. עמדו כולן ויצאו. בשחר מצאו רבי שמעון בריה לרבי חייה, אמר ליה אתה הוא שציערת לאבא, אמר לו לא תהא כזאת בישראל. ורבי חייה מהיכא גמיר לה, מרבי מאיר, דתניא מעשה באשה אחת שבאתה לבית מדרשו של ר"מ, אמרה לו רבי אחד מכם קדשני בביאה. עמד רבי מאיר, וכתב לה גט כריתות ונתן לה, עמדו כתבו כולם ונתנו לה. ור"מ מהיכא גמיר לה, משמואל הקטן. ושמואל הקטן מהיכא גמיר לה, משכניה בן יחיאל, דכתיב (עזרא יב) ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלקינו ונושב נשים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת ושכניה בן יחיאל מהיכא גמר לה מיהושע דכתיב (יהושע ז) ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה

אלא מחמת שכל מי שדן דין אמת הוא שותף להקב"ה במעשה בראשית אבל אם אינו דין אמת הוא (-אלא קנניא שעשו אחד עם השני) לא נעשה שותף וחבל לו על הביטול תורה שעשו לו.

וזה כדעות שמה שירמיה קילל גם בשעה שעושים צדקה הכשילם באנשים שאינם מוהוגנים מדובר למרות שאינם יודעים, כי יש אומרים שכל זה הוא רק שהם יודעים אבל כשלא יודעים לא נאמר.

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך (טז יח) תנו רבנן מנין שמעמידים שופטים לישראל, תלמוד לומר שופטים תתן, שוטרים לישראל מנין, תלמוד לומר שוטרים תתן. (סנהדרין טז)

מה הוסיפה הגמ' על מה שכתוב בתורה
 הקשו המפרשים: מה הוסיפו חכמינו ז"ל בדברי קודשם, על הנאמר בפסוק אומר?

אלא אומר הגר"י נוימן זצ"ל בספרו דרכי מוסר שיסוד גדול למדונו, אפילו דברים המובנים על פי השכל הפשוט - כגון העמדת שופטים ושוטרים, שאין אומה יכולה לחיות בשלווה בלעדיהם - מתבצעים בישראל לא מפני שכך צריך להיות על פי ההגיון, אלא מכח צו תורתנו הקדושה!

מעשה דברי הגמרא מאירים: מנין שיש שופטים בישראל? משום שבתורה נאמר תתן.

זאת לימדונו חז"ל בדבריהם הקדושים. בדומה למה שאמרו חכמים: אל תאמר אי אפשי בבשר

שכניה לאידך גיסא שלא החזיק עצמו כחוטא משום כיסופיה דחבריה ולא הוה למד מדברי הש"י שהחזיק אחרים כחוטאים דהיינו משום דילטורא ה"נ ודאי שמואל הקטן הוה עביד כשכניה וכן ר"מ אילו לא הוה עביד שמואל הקטן כשכניה והוה אזיל לאידך גיסא מסברא הוה עביד נמי ר"מ כשמואל הקטן שהיה דור שלפניו ולא כשכניה שהיה לפני פניו וכן רבי חייא אלו הוה אזיל רבי מאיר לאידך גיסא מסברא ודאי דרבי חייא נמי הוה עביד כוותיה ולא כשמואל הקטן שהיה המעשה שלפני פניו.

והגר"ח שמואלביץ זצ"ל בספרו שיחות מוסר (מאמר ט) כתב לתרץ שמדברי הגמ' הללו, אנו למדים שאין לאדם לעשות דבר מדעתא דנפשיה, שהרי על כל אחד שאלה הגמ' מהיכא גמיר לה ולמה לא נאמר שעשה כן מסברת עצמו אלא על כרחך שאין לאדם לעשות דבר מדעת עצמו כי העושה מדעת עצמו סכנה גדולה היא לאחריתו שאין אנו יודעים לאן עלול הוא להגיע עם סברותיו ולכן אפילו גדולי החכמים שמואל הקטן ור' מאיר ור' חייא לא עשו אלא על פי לימוד ממעשה רב אפילו בדבר שהוא מובן מסברא ועוד אנו למדים מדברי הגמ' שכל אחד יכול ללמוד רק מרבו השייך אליו שהרי ר' חייא למד מר מאיר דוקא ור"מ משמואל הקטן ושמואל הקטן משכניה ולמה לא למד ר' חייא משמואל הקטן ור מאיר משכניה ויתר על כן הרי שכניה למד מיהושע או ממושה דהיינו ממקרא מפורש בתורה וא"כ היה לר' חייא ללמוד אף הוא ממקרא זה וכן ר"מ הקטן אלא מוכח שאפילו מן התורה אי אפשר ללמוד

אתה נופל על פניך חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר לו וכי דילטור אני לך הטל גורלות ואיבעית אימא ממושה דכתיב (שמות טו-כה) עד אנה מאנתם?

והקשה המהרש"א שצ"ב א. 'כתב הלא הכא לא שייך הטעם משום שלא לביישו כו' (מהרש"ל).

ב. מקשים העולם אמאי לא קאמר מתחלה למדו מיהושע כו' ומה צריך לתלות זה בזה ונראה כו' (מהרש"ל).

ג. ואני מוסיף בקושיא דמי הכריחם לומר כלל דכל חד גמיר לה מאידך עובדא דלקמיה הא איכא למימר דכל חד מסברא דנפשיה קעביד הכי כדי דלא ליכסף כי ההוא דאכל שום בעובדא דר' חייא וההוא דקידש בבאיא בעובדא דר' מאיר וכן בכל אינד.

אלא מבאר המהרש"א שהסיבה שהוצרכו לומר כן 'משום דאיכא למימר מסברא, דאדרבה ניזיל לאידך גיסא שלא יחזיק אדם עצמו כנגד אחרים כחוטא וכאילו הוא עשה שלא כהוגן משום כיסופא דחבריה, וכ"ש שאדם אחד לא יחזיק את חבריו כחוטא ויכלול אותם עם אחרים שלא עשו כהוגן משום כיסופא דהנהו דחטאו, אבל מדברי הש"י ליהושע חטא ישראל א"נ ממושה למד שכניה בן יחיאל כיון דלא חס הש"י מלהחזיק את אחרים כחוטאים אף כשאינם חוטאים ומשום דילטורא גמר מיניה שכניה שיחזיק אדם עצמו כחוטא ומשום כיסופא דחבריה ומשום הכי תלה דכל אחד גמיר ממעשה דורו שלפניו ולא מעובדא שלפני פניו כגון שמואל הקטן גמר לה משכניה דאלו הוה אזיל

מפני שבנה בית חדש. ואדרבה עכשיו שכולם רואים שהוא הולך יהיה לו יותר קשה ללכת ויתכן שיישאר ולמה לא נמנע את זה באופן יותר וודאי. אלא מפני שרצו להחדיר לאלו שכן נלחמים את הנכבדות, תראה היו כאן הרבה ורק אתה נבחרת תדע את ערכך ותתנהג בהתאם ואינו דומה השערה בדמיון לראייה בחוש כמה הרבה היו בהתחלה וכמה נשאררו בסוף.

רק ההכרה ש'בשבילי נברא העולם' יכולה למנוע את עידי נפשות מלהעיד עדות שקר

וכן מבאר ר' חיים שמואלביץ זצ"ל את גודל חשיבותה שאמרו בגמ' סנהדרין (זא): "כיצד מאיימין את העדים שלא יעידו שקר? על עידי נפשות וכו' לפיכך נברא אדם יחידי, וללמדך בזה: שכל המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר "בשבילי נברא העולם", ומבואר בלשון הרמב"ם [סנהדרין יב ג] שזה חלק מהאיוס שמאימים על העדים שכתב וז"ל "וכיצד מאיימין על דיני נפשות, היו יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות, לפיכך נברא אדם יחידי בעולם ללמד שכל המאבד, וכל המקיים, כאילו קיים עולם מלא. הרי כל באי העולם בצורת אדם הראשון, לפיכך כל אחד ואחד יכול לומר בשבילי נברא העולם". ופרשי"שם כלומר: חשוב אני כעולם מלא, לא אטריד את עצמי מן העולם בעבירה 'אחת' וימשוך ממנה. הרי שהרגשת הגדלות של האדם שבשבילי נברא העולם

מעצמו אלא מפי הרב ומרבו השייך אליו דווקא רק ממנו אפשר לקבל ולא מזולתו ואפילו הנהגה התלויה בסברא ובדרך ארץ כהנהגה זו שיתלה האדם הסרחון בעצמו כדי להסירו מזולתו אף זו צריכה היא לרב ולא מכל רב אלא דוקא מרבו השייך אליו ואל יאמר אדם אין לי רב כהיום הזה אילו היו גדולי הדורות שלפנינו חיים עמנו הייתי הולך ללמוד לפנים דברים אלו דברי טעות הם ועליו אמרו חז"ל את הכתוב אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה (קהלת י) וכתוב (דברים יז ט) ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בימיו הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבימך" ר"ה כ"ה ולפי מה שנתבאר אין הכוונה לומר שגם מהשופט שבימך ראוי לך ללמוד אלא שאין לך שום שופט אחר אלא זה שבימך אבל גדולי הדורות הקודמים אינם שייכים לך כלל. עכת"ד.

ונראין הדברים שאין מחלוקת בזה רק שמבואר במהרש"א שגם דבר שנראה לך הסברא פשוטה צריך לשאול ולברר

למה הוצרכו כולם לבא מעיקרא ורק אח"כ ישלחם

ודברו השוטרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית וכו' ילך וישוב לביתו (כה-ו) וצ"ב מדוע הוצרכו האנשים הללו לבוא מעיקרא ואח"כ לשוב הרי כל המטרה זה כדי שהאיש שיש בידו עברות לא ילחם, א"כ לכאן עדיף שיאמרו מעיקרא שמי שבנה בית חדש פטור מלהילחם, ומימלא יתלו שהוא לא בא,

למעשה פרשת שופטים

כדרך שהיה ה' מושיע ישראל ביד השופטים וביד מלכי ישראל הכשרים, וצא ולמד מדוד המלך וכו', ודבר זה הוא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

ולזה בא דברו הטוב כאן ואמר **כי תבא וגו' ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים וגו'** וזה גדר הראשון שיזכרנו, וגמר אומר **שום תשים וגו'** פירוש לא יקום הדבר הרע הזה, אלא המשימות שתשים הוא על זה הדרך אשר יבחר ה' אלהיך בו, ואמרו רבותינו ז"ל (בתוספתא סנהדרין פ"ג) **ז"ל אין מעמידין מלך בתחילה אלא על פי ב"ד של ע' זקנים ועל פי נביא וכו' ע"כ**, ומלך המתמנה בסדר זה אינו כסדר מלך המתמנה על הגוים כמו שבא בדבריהם ככל הגוים. וכפי זה מאמר **שום תשים** היא מצוה ושלילת גדר שכנגד תנאיה, ולזה נתחכם ה' להקדים מאמר **ואמרת אשימה וגו'** להעירך את אשר יבין אליו לשלול אותו במאמר **שום תשים וגו'**, שזולת זה לא הייתי מבין שאוסר לשום מלך ככל הגוים, והגם שיאמרו אשר יבחר אין מובן שבא לאסור ככל הגוים ויהיה זה וזה, ולא חש להבין במאמר **שום תשים** שהוא רשות מכפל **שום תשים**:

ותמצא שה' הקפיד על ישראל כששאלו בימי שמואל לתת להם מלך (ש"א ה'), והענין קשה למה יקפיד ה' עליהם והלא לו יהיה שכונת ה' בפסוק זה לרשות ולא למצוה סוף סוף הרשות נתונה, וכפי מה שכתבנו יש מקום לה' להקפיד על הדבר כיון שצוה ה' עליהם לבל יאמרו לשום מלך ככל הגוים כמו

"והשוב אני כעולם מלא", תגרום לו שלא לרדת ממדרגתו, ואף העדים הללו שהגיעו לדרגה פחותה כזו שעומדים להעיד עדות שקר ולשפוך דם נקי, כיון שיתבוננו בגדלות האדם ימנעו מן החטא ויחזרו בהם מלהעיד שקר. (וע"ע במה שהארכנו בזה בלמעשה פרשת קדושים)

ועוד נראה לבאר כדי שלא ילכו גם כאלה שהם רואים רק חושבים שאינם רואים מחמת ענוה או עצלות כך כאשר מעיקרא הם באים הם לא ילכו סתם כי יותר קשה ללכת

למה הקפיד ה' על מה שביקשו עמ"י שישים עליהם מלך הרי זה היה ציוי ה'

כי תבא וגו' ואמרת וגו' שום תשים וגו'. מאומרו **כי תבא וגו' ואמרת** משמע כי לא מצות ה' עליהם למלוך מלך אלא אם יאמרו הרשות בידם, וממה שגמר אומר **שום תשים** שיעור הלשון מוכיח שמצות ה' היא להמליך עליהם מלך:

ונראה שכוונת הכתובים היא על זה הדרך לפי שיש במינוי המלך ב' גדרים, א' שיהיה המבטח בו להנהיג המלחמות בעוצם חכמות ולצאת כגבור ביום קרב כסדר מלכי האומות, וזה הוא דבר שנאו בעיני ה' כי סדר מלכי האומות לא ילכו בהם אחרי כשרון המעשה אלא אחרי תועלויות החושיות הגם שלא ימצא בו דבר טוב מהמושכל, גם ישימו בו כסלם ותקותם ומן ה' יסור לבבם, וגדר ב' הוא לכבוד ולתפארת ישראל וכדי שה' יעשה בזכותו

למעשה פרשת שופטים

כתב בספר ילקוט לקח טוב (דברים ב עמ' לט)

חיוב הבאת עגלה ערופה, שנאמר דווקא במקרה שלא נודע מי הכהו, אומר דרשני. שכן לכאורה הדברים הם קל וחומר, ומה אם לא נודע מי הכהו חייבים להביא, כאשר נודע שהרוצח הוא אחד מישראל על אחת כמה וכמה. על מדוכה זו יושב הגר"ל חסמון זצ"ל בספרו "אור יהל" (הלק ג), ומוסיף ואומר: שמא תאמר שמכיוון שיודעים מי הוא הרוצח, הרי בוודאי יענישו אותו ואם כן זאת תהא הכפרה - אין תירוץ זה מניח את הדעת, שהרי ברוב הפעמים אין הרוצח נהרג בידי אדם על עבירתו, מחוסר עדים או התראה וכדומה. נמצא איפוא שכאשר נודע מי הכהו אין אף אחד מישראל - חוץ מהרוצח - זקוק לכפרה. מדוע, הרי סוף סוף נשפך דם נקי מישראל, ואיך נמחה החטא של הכלל על ידי שנודע מי הכהו?

הענין יתבאר על פי מה שאמר הנביא: "הנני נשפט אותך על אמריך לא חטאתי" (ירמיה ב). מכאן שאלמלא אמירת "לא חטאתי" לא היה משפט. ויש להבין, וכי עיקר המשפט הוא על האמירה! ועוד, אם חטא יש כאן, היכן המשפט עליו? ויש לומר שבאומרו "חטאתי" נתכפר לחוטא וה' מסיר את משפטו מעליו. ומכאן שעיקר הכפרה תלויה בהכרת החטא, הואיל ובהכרה כלולים כל ג' עיקרי התשובה: חרטה על העבר, קבלה על הלבא, ווידוי. לעומת זאת כאשר אדם אומר "לא חטאתי" הוא מגביר את חרון אף הי

שפירשנו ושאלו המלך ואמרו (ש"א ח' ה) לשפטינו ככל הגוים לזה הקפיד ה', אבל אם היו שואלים להם מלך כרצונו יתברך לא לכח ולגבורה כדרך הגוים היו מקיימין מצות עשה:

וראיתי בסנהדרין פרק כהן גדול (כ:) שנחלקו רבותינו ז"ל וז"ל רבי יהודה אומר ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה רבי נהוראי אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן שנאמר ואמרת אשימה עלי מלך וגו' ע"כ, ודברינו עולין לדברי ר' יהודה ולא לדברי ר' נהוראי, והגם שהלכה כרבי יהודה וכן פסק רמב"ם בפ"א מהלכות מלכים אף על פי כן צריך ליישב הכתוב לסברת רבי נהוראי שפשט אומרו שום תשים יגיד שמצות ה' לשום מלך:

ואפשר לומר כי אם ישראל יהיו כשרים ולא ישאלו מלך והיה ה' למלך עליהם כדרך אומרו (ש"א י"ב) וה' אלהיכם מלכם, גם ה' יחפין להיות מלך ישראל הוא לבדו, אבל אם ישראל יכנסו בגדר שאלה שחפצים במלך עליהם אז מצות המלך עליהם לעשותו כאומרו שום תשים, ולזה לא אמר הכתוב שום תשים אלא אחר מאמר ואמרת אשימה וגו', וכפי זה אפילו אליבא דרבי נהוראי יפרש שום תשים מצוה אחר שיאמרו אשימה וגו':

יסוד התשובה - הכרת החטא

"כי ימצא חלל... לא נודע מי הכהו" (כ"א, א)

"כל זה מביא אותנו להכרה במעלת לימוד המוסר. כי על ידי לימוד המוסר מתעורר האדם להכיר חטאיו ולהרגיש שטותו ועקמומיות לבו. נתחדש לנו, אם כן, שמלבד מעלת לימוד המוסר כהכנה והתעוררות לתשובה, הוא גם עיקרה של תשובה, בהיותו הדרך להכרת החטא. ונמצא שאדם הלומד מוסר – לשם מוסר, מקיים בזה מצוות עשה של תשובה.

ויש להוסיף ולבאר לפי"ז את דברי הברכת מרדכי (דברים ע"ג ר"ב)

"כי ימצא חלל באדמה וגו', לא נודע מי הכהו, והיה העיר הקרובה אל החלל וגו', וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו כפר לעמך ישראל" (דברים כא, א"ט)

ת"ר מעשה בשני כהנים שהיו שניהם שיין ורצין ועולין בכבש. קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו, נטל סכין ותקע לו בלבו. עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר: אחינו בית ישראל, שמעו, הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושופטיך, אנו על מי להביא עגלה ערופה, על העיר [בילקוט הגירסא היא "ההיכל או העזרות"] או על העזרות. געו כל העם בכביה. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר. אמר: הרי הוא כפרתכם, ועדיין בני מפרפר, ולא נטמא סכין. ללמדך, שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים' (יובא כג. וילק"ש מסעי לה, תשפח)

דברי ההתעוררות של רבי צדוק נראים תמוהים. מה התכוון בדבריו, למה רמז? אמנם בגמרא מבואר

והוא יישפט על כך. וכבר אמרו שיסוד התשובה הוא הכרת החטא.

מעתה יובן, שאם לא נודע מי הכהו, בני אדם מתנחמים ואומרים בלבם שלא היה כאן רצח אלא מת מיתה טבעית, ואף אם רצחוהו, מי יאמר שאדם מישראל הכהו, וכו'. לפיכך, דווקא בגלל אי הידיעה, ציוותה התורה על כל האמור, כי כל עיקרו של החטא הוא אי-הכרתו. לכן ציוותה התורה על מצוות עגלה ערופה כדי להרעיש את הנפש ולהשריש בלב כי עוון יש כאן ויש צורך בסליחה, מה שאין כן כשנודע מי הכהו, באופן טבעי מתעורר הצער על שיש שופכי דמים בישראל, ושוב אין צורך לעורר את הדבר על ידי חיוב הבאת עגלה ערופה. ע"כ מילקוט לקח טוב.

מכאן עלינו ללמוד מה רב הטוב הצפון אפילו בהתחלה של הכרת החטא, שכן התביעה מבני ישראל סרה אך ורק בגין התעוררותם להכיר בחטא שנעשה כאן. ולפי זה, נבין מה נואלו האנשים המרבים באמירת וידויים ארוכים ומכים בידם על כפתור מעיילם, ולבם בל עמם. אנשים אלה אינם יודעים שלא זו בלבד שלא נתרצו, אלא שהם מוסיפים חטא על פשע במעשה זה עצמו - כי אינם מכירים את חטאם. ועל זאת מתוודים אנו ביום הכפורים: "על חטא שחטאנו לפניך בוידויי פה". כלומר, מתוודים בפה בלבד באין הלב איתנו. ואמנם מה גדולה היא הבושה שגם יעל חטא" זה אומרים אותו רק בפה... והוא רחום יכפר עוון.

כזאת, אבא שזכה להנך ולהציע את בנו לאחת הדרגות הגבוהות ביותר - להיות עובד הי ככהן בבית המקדש, והבן, תוך כדי מהלכו לאחד הרגעים הגדולים בחייו, נופל שדוד על גרמי המזבח. ומידי מי באה לו ככה? מיד חבירו השווה לו, הרץ כמוהו להתקרב יותר אל הי, למלא תפקידו הקדוש להקריב קרבן.

בא האבא במרוצה נושם ונושף, לדעת מה קרה עם בנו, מה יש עוד לעשות כדי להצילו, מתקרב ועולה על גבי הכבש, מזהה את בנו השדוד כשכולו עומד חבירו הרוצה, אינו מוציא מפיו לא אנחה ולא בכי, לא גערה ולא צעקה, גוחן על גבי הבן, מבחין כי עוד נשמה באפו. הכל עומדים סביב, בטוחים בתגובתו הספונטנית של האב - בצערו, בכייו, בגערותו, בזעמו ובצעקתו. אך לא. במקום כל זה - "הרי הוא כפרתכם", "עדיין בני מפרפר", "לא נטמא סכין".

-אין איש שזומע ולא רואה, לא מה שציפה לשמוע ולא מה שציפה לראות. במקום כל זאת, נוכחים באישיות כבירה, היודעת לכבוש רחמי אב על בנים, גוחנת על גבי הגופה, משתדלת להוציא את הסכין הנעוצה בלב בנו, ותוך כדי זקיפתו פורצת אנחת רווחה: "לא נטמא סכין".

הראיתם גבורה גדולה מזאת?! אדם המשתחרר כולו מנטיותיו הטבעיות" אגואיסטיות אנושיות, נורמליות, מראה שליטה בלי מצרים בכל תגובותיו, מחזיק ברסן עצמיותו, עד כדי כך, שהמעניין אותו ברגע זה הוא, אם הסכין נטמאה אם לאו.

שם, כי אין ענין מעשה מחריד זה שייך לעגלה ערופה, שכן הלא "נודע מי הכהו", וכמו כן ירושלים אינה מביאה עגלה ערופה, ומטרת דרשתו היתה רק לעורר לבכי, אך לכאורה, נעלם מעמנו איך זה עוררו דבריו לבכי, מה עוד, שהדברים כשלעצמם אינם מציאותיים.

ובגמרא שם (ע"ס): "איבעיא להו, שפיכות דמים הוא דל, אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא, או דלמא שפיכות דמים כדקיימא קיימא, אבל טהרת כלים הוא דחמירא, ת"ש וכוי, ש"מ שפיכות דמים הוא דול וטהרת כלים כדקיימא קיימא".

הדברים תמוהים, מה לי נפקא מינה ב"איבעיא להו"? זה? איזה מין מחקר תיאורטי הוא ולשם מה נשאל? דומנו כי זהו אחד ה"איבעיא להו" הקשים ביותר בש"ס.

אלא שהמעמיק הנבון יזכח אל נכון, כי יש באיבעיא להו זה נפקא מינה לכל אחד ואחד מאתנו, ונוגע הדבר למעשים של יום יום, כמו למעשים חריגים.

שכן, קיים כאן מחקר עמוק בכוחות נפשו של אדם, ובא הדבר ללמוד, כי מוטל על כל אחד ואחד להצמיד "איבעיא להו" זה אל עצמו ומעשיו, למען לא יסור מן הדרך, וידע אל נכון מהו "שורש" המעשים.

הנה לפנינו אבא מיוחד במינו, השופע גבורה עילאית - אין דומה לה. הנתקלת אי פעם בתופעה

למעשה פרשת שופטים

אכן, כשם שגבורתו העילאית של אותו אב צמודה ל"איבעיא להו", כך גם כל מעשה, כל הילוך וכל גבורה. ועליך, בן אדם, מוטל להיות תמיד צמוד לאיבעיא להו, למען יצליחו דרכיך, ולמען לא תחיה במצב של רמאות עצמית, ועל הכל, למען תדע תמיד את המעשה אשר תעשה.

עצם המחשבה על מחקר מיוחד וחיוני של ה"איבעיא להו" זה, הינו תריס עצום בפני כל מכשלה.

עומד רבי צדוק על מעלות האולם, מתריס, מזהיר ומעורר: "חושבים הנכם, כי המקרה המוזעזע שלפניכם, הינו מקרה חריג? כי כך צמח לו, לפתע, נטע זר משונה בנוף שלנו? לא ולא! זוהי תוצאה של חינוך קלוקל. אלו הם פירות קלוקלים, מכך שלא "ליוונו" את הנרצח, שעזבנוהו לנפשו, מבלי לקחת בחשבון תוצאות חריגות כאלו.

ודאי שהננו חייבים בעגלה ערופה, שכן איננו יכולים לומר ידינו לא שפכו את הדם הזה".

הספק הוא, מיהו האשם הישיר, שלא ליוה את הנרצח ולא חזה מראש את האירוע המוזעזע. אלו ערכים היה עלינו ללמדו ולא לימדנוהו, מי היה זה שהיה מוטל עליו ללמדו.

ההיו אלו ערכים של יום יום - של יעיר", או ערכים של "עזרות".

מה בעצם גרם למצב המבעית! חוסר התחשבות או זלזול במעמד הקדוש,

פעמים בכל זאת, באים חז"ל ומדביקים אל מצחו של הגיבור "איבעיא להו", שלפי צד אחד של המחקר, אותו אבא מופרך מיסודו, שכן יתכן כי "שפיכות דמים הוא דול"...

איזו עמקות, איזו מומחיות בכוחות הנפש!

שהנך רואה ביטוי של גבורה פיזית מדהימה, גיבור הוא האיש, מוסר כל אשר לו למען הזולת, ובכל זאת אין לשחרר גיבור זה ממחקר זה של "איבעיא להו". מי יודע?!

המבחן הוא בעתות רגיעה, בעתות שלום, במעשים של יום יום, כלום ימסור עצמו אותו גיבור גם על "בין אדם לחבירו" פשוט ורגיל של שעה שעה! האם נכון הוא אותו גיבור לוותר גם על "כבודיל" רגיל, על פגיעה פשוטה, או על דמיון שוא אחר?

"איבעיא להו"!

או כשאי מישוהו מחליט באמצע ה"סדר", כי מוטלת עליו מצוה כל שהיא, ומיד באה ההחלטה כי עליו לעזוב הכל ולרוץ... או להתפלל...

כדאי כי תהיה ה"איבעיא להו" צמודה אליו. מי יודע, אולי לא המצוה היא החשובה בעיניו במיוחד, אלא "סדר הוא דייל", מי יודע?

מי יודע, אולי כשיחשוב עוד הפעם, במחקר גמרתי עמוק זה, יוכח כי בעצם כדאי שלא להפריע את לימודו, כי בעצם הוא רץ יותר מדי מהר, כי בעצם כדאי היה לסדר מראש את הענינים כך, שהמצוה תיעשה בזמן אחר. מי יודע? "איבעיא להו".

תלמוד הרי שלמה היה חכם מכל אדם ואיך טעה בעצמו כל כך.

וכיוצא בזה מצינו בגמ' שבת (יב, ב) אמר רבי ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא ובקש להטות, אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר, רבי נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו וכו' ע"ש. וגם כאן צריך ביאור וכי עד עתה לא האמין כמה גדולים דברי חכמים.

וביאר בזה מרן הגר"א קוטלר זצ"ל דבאמת שלמה המלך לא טעה בעצמו ומצד חכמתו והכרת תכונות נפשו הטבעית היה ראוי שלא להכשל, אלא שעצם זה שכתוב בתורה 'לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו' זה מהווה כח סגולי במציאות של העולם שכך יהיה, וקוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, ולכן אף ששלמה לא טעה בכחו הטבעי וידע והכיר היטב שהיצר הרע לא יוכל לו, אבל לא ידע סוד זה שאחר שנכתב הדבר בתורה שוב אין הגנה והצלה לאף אחד בעולם. [וכמו שביאר החזו"א באמונה ובטחון (פ"ג אות 6) ענין השוחד שמעור עיני חכמים שהוא כח טומאה סגולי לסמות עין החכם שלא כפי טבעו וסגולת נפשו].

וכן יש לומר דגם רבי ישמעאל לא טעה כלל בעצמו, כי באמת מחמת כח יראת החטא שלו, לא היה במציאות שיבא להטות, ואצלו כל שבת זה כמו יום הכפורים שלנו, דק"ל (שו"ע או"ח סי' ער"ה ס"ח) דמותר להתפלל במחזור לאור הנר ולא חיישי' שמא יטה דאימת יוהכ"פ עליו, ובאופן טבעי לא היה נכשל,

במקום הקדוש, בערך העבודה, בתפקיד שממלאת העזרה, או שמא פשוט שפירות דמים הוא הזיל, לא רק בעזרה, אלא גם בעיר עלולה היתה לקרות אותה התלהטות מזוייפת, יציאה מן הכלים עד... לרצח.

"וגעו כל העם בבכי". כי אמנם הדבר מזעזע, לדעת את הגורם האמיתי, ללמוד ממה להמנע, ממה לברוח ולאן לחתור.

אמנם כן... עמוק ומסובך הוא האדם, גדול מאוד וזאטוטי כאחד.

התרופה היחידה היא: לא להסיח דעת מאותו ה"איבעיא להו". ללא הפסק וללא הרף!

מי ששטר ממצוות התורה זה גורם לא להיכשל למרות היותו צדיק

ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וגו' (דברים יז, יז).

כיצד נכשל שלמה שהטעו נשיו את ליבו

כתב הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל בספרו משלחן רבי אליהו ברוך (שופטים) כתיב במלכים: (א, יא, א-ד): והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות וגו' ויהי לו נשים שרות שבע מאות ופלגשים שלש מאות ויטו את לבבו, ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו אחרי אלהים אחרים ולא היה לבבו שלם עם ד' אלקיו וגו'.

ומבואר בחז"ל (סנהדרין כא, ב) דשלמה המלך אמר אני ארבה ולא אסור, והוא סבר שיעלה בידו גם להרבות נשים ועדיין לא לסור מעם השם, אבל טעה בזה ונתברר לבסוף שנשיו הטו את לבבו. ודבר זה צריך

אחר, דכיון שחזו"ל אסרו יחוד זה נהפך למציאות של טומאה וחפצא של איסור המושכת קלקולים. וכן הוא הדבר בשאר גזירות דרבנן, שמי שמזלזל באיסור מוקצה דרבנן פוגם בזה, כמו שחילול שבת דאורייתא פוגם בהאדם ומשפיע עליו קריירות באמונה שהשבת הוא יסוד האמונה, כמו"כ איסור דרבנן של מוקצה הוא חפצא של חילול שבת ופוגם בהאדם.

[וכעיי"ז יש לפרש כמה שאמר רבי ישמעאל בחגיגה (כ"א) כמה גדולים דברי חכמים עיי"ש. [ובעיקר דברי הגמ' בשבת יעו"ש בהג' מהר"ץ חיות שהביא פי' נפלא מהגר"א שכוננת רבי ישמעאל כמה גדולים דברי חכמים במשנה שלא פירשו טעמא דלא יטה ע"ש]. עכ"ד דברי הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל.

האם השוחד הוא מעוור או מה שהתורה אמרה שלא יקח זה מה שגורם לעיוורון

ויש להוסיף מש"כ מרן בעל ה"חזון איש" זצ"ל מבחין בספרו "אמונה ובטחון" (פרק ג' ל) בהבחנה ברורה בין השוחד המעוור עיני חכמים, לבין ה"נגיעה", אשר מקומה לא ימצא כלל וכלל אצל חכמי התורה. ואלו דבריו:

ויש עוד רעה חולה אשר היצר וילפת בה להניא אמונת חכמים מלב בני אדם, והוא משקל המרמה של הנגיעה. חובת התלמיד להאמין כי אין נגיעה בעולם בעלת כח להטות לב חכם לעוות משפט. כי מגמת החכם לזכות נפשו, ולהתגאל באיזו אשמה יכאב לנפשו יותר מכל מכה ופצע. ואיך יתכן כי בשביל בצע כסף או לעגי חנף, יחבל נפשו לעוות

אבל כיון שאסור לקרוא לאור הנר ונתנו הטעם שמה יטה, זה עצמו גורם שאם יקרא - יטה.

אך עדיין צ"ב עובדא דרבי ישמעאל דאף שהיה יודע בעצמו לפי יראת חטאו שמובטח הוא שלא יכשל מ"מ היה לו ללמוד משלמה המלך ענין זה שיוכל לבא לידי מכשול שלא כפי טבעו מפני שעבר על הדין.

ויש לבאר דרבי ישמעאל סבר שאין ראייה משלמה המלך אלא לענין איסור דאורייתא, דדבר שכתוב מפורש בתורה גורם מציאות חטא שלא מדרך הטבע וכנ"ל, אבל גזירה דרבנן שכל יסוד הגזירה הוא למיגדר מילתא שלא יבאו למכשול, א"כ מי שאין בו חשש שיבא לידי מכשול לא יהא בכלל הגזירה, אך כשטעה נתברר לו שגם באיסור דרבנן יש כח סגולי זה שאם עובר עליו עלול הוא לחטוא אפ"י נגד טבעו ודברי חכמים בכלל אורייתא אף לענין זה דאסתכל באורייתא וברא בעלמא. ויומתקו בזה דברי רבי ישמעאל שאמר כמה גדולים דברי חכמים וכו', והיינו כמה גדולים דברי חכמים שהם גופי תורה ממש ויש בהם סגולת התורה לקבוע טבע הבריאה". [וכעין שמצינו בירושלמי כתובות (פ"א ה"ב) דבת ג"ש בתוליה חזרין אם עיברו ב"ד את השנה].

וישמע חכם ויוסיף לקח, שאף בדברים שנראה לעין הדיוט שבטל טעם האיסור, וכגון איסור יחוד עם אשה זקנה באה בימים, מ"מ אחר שאסרו חכמים היחוד אף זה בכחו הסגולי שגורם לחטא, ויתכן שיהא בדרך אם אינו ענין שאף אם אינו נכשל כאן מ"מ מחמת כן פתח פתח ליצרו להתגבר עליו במקום

אריסיה וכו" עיין שם. וכן אמרו שם בר' ישמעאל ב"ר אלישע.

ואמנם השוחד ענין מיוחד, והוא כי מקח שוחד הוא מן הגנויות במוחלט, שהתורה תיעבתו, ובעקבו בסוד כוחות הנפשות לעוור עיני חכמים ולסלף משפט. ובהיות שאמרו שהסתכל הקב"ה בתורה וברא עולמו, חייבה התורה כח בשוחד לעוור ולסלף, ולהזהיר לברוח ממנו. והנה נוסף על כח נגיעה שהוא ממנהג העולם כפי טבע בני אדם, הוזמן כח טומאה בשוחד למטמם הלב ולרדם את הבינה, להנעים בפי הדיין לזכות את משחדו. ואחרי שהתורה פסלתו לדין זה לדון בין משחדו לרעהו, הוסר ממנו גם מחסה החכמה - אשר הובטח בה תמיד לבלי להיכשל בחטא ואשמה - אם יעבור על מה שהזהירה התורה וישב על כסא המשפט בניגוד למצוות התורה.

והנה אין הזהרת השוחד מכלל המשפטים אלא מכלל החוקים. שהרי לא אסרה תורה הוראה לעצמו ואדם רואה טריפה לעצמו, אף אם הוא דל וכל חייו תלויים בו. והוא מורה בחמץ שעבר עליו הפסח אף ברכוש גדול. וכשירה להיתר ואחד הנרגמים יהרהר אחריוכי הפסד ממונו הטעהו, הרי זה מן המהרהרים אחר רבם. ואנו בטוחים בחכמים שהינם מורמים מפחיתויות כאלה, ולא יחשדו בס אלא קטני הדעת נעדרי בינה אשר לא ידעו ולא יבינו נפש משכיל.

והנה פסלו חכמים נוגע בעיבור השנה, דאיכרי משפט, כדאמר בראש השנה (כה): [אף על גב דקרא בקידוש החודש כתיב, גם עיבור שנה דינו כקידוש

משפט! נוסף לזה כי תכונת האמת היא אצל חכם תכונת נפשו ושורש מציאותה, וכל אבקת שקר ממנו והלאה. וכן היא אמונת המון ישרים המתאבקים בעפר רגלי חכמים.

אך היצר חתר חתירה תחת כסא הנאמן, לצודד נפשות הנוטות להתחכמות, ומביא להם לימוד שלם מן הגמרא כי הנגיעה היא בעלת כח מכריע לקטנים ולגדולים יחד, לפניה יכרעו גם הנבונים ביותר, גם חסידים ואנשי מעשה, ואין זה גנאי לחכמים, אחרי שכן הוחק בטבע אנושי. ואינם יודעים כי לפי ההנחה הזאת מיתם כל הדור, ואין שופט בארץ ונתבטלה סנהדריה של הארץ? כי אף אם יסכים האדם על גדלות חכמתו של החכם לא יחייב את נפשו לשמוע אליו אחרי שימצא לתלות את הוראתו באיזו נגיעה. וזה לא יבצר מכל מי שאינו שבע רצון מהוראת החכם. ועל ידי זה קם דור ששופט את שופטים וכל איש הישר בעיניו יעשה. ובכל מקרה רב הערך מתלחשים המתחכמים על נגיעה פלונית שהיטתה לב החכם, ולפעמים המובהק שבדור, בעמדתו הבלתי נכונה. וכל אוירה של העיר, ולפעמים אוירה של כל הארץ, מתמלא שוט לשון, קטטות מריבות, וללא אמונה בחכמים גברו בארץ.

יסוד הדעה הזאת מצאנו בגמ' סנהדרין (יה): "אין מושיבין מלך וכהן גדול בעיבור שנה, מלך משום אפסניא, כהן גדול משום צינה". והדין נאמר במלך החסיד שבחסידים, ובכהן גדול כשמעון הצדיק. ועוד אמרו (כתובות קה): "ר' ישמעאל ב"ר יוסי הוה רגיל

שעה לחטוף תנומה קלה לכבוד שבת קודש, וגם לעבור הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום.

ברגעים האחרונים בטרם כניסת השבת, אחרי שסידר לעצמו בגדי שבת קודש, קיים את אזהרת חז"ל חייב אדם למשמש בגדיו בערב שבת, וחשב כדת מה לעשות עם צרור הכסף אשר באמתחתו, שהכיל בקרבו שטרות המדינה ומטבעות רבות, וביחד הגיע לסכום עצום של חמשת אלפים רובל כסף, 5000 רובל, סכום עצום והון רב מאד לכל הדיעות, סכום שהצטבר מעסקאות שונות שעמל עליהם האורח במשך חדשים רבים, לשמן נדד הרחק ממקומו ומולדתו ומבני משפחתו היקרים, כדי להרויח את פת לחמו לחם לאכול ובגד ללבוש, וכדי להשיא ילדיו.

לקח איפוא את צרור הכסף, וביקש מבעל-הבית לשמור עליו, להניחם למשמרת בארונות ביתו, במקום משומר, הרחק מעיני הגנבים, עד לצאת השבת. בעל-הבית לקח ממנו את הצרור והחביאו היטב במקום משומר.

השבת עברה עליו בצל בעל האכסניא בהתרוממות רוח, בשמחה וגיל, בתפלות שבת בהתרוממות ובהתלהבות, וסעודות שבת כיד המלך בהיותו סמוך על שולחנו, שהגיש לו ממיטב המאכלים שנאפו ונתבשלו בביתו, גם הזמירות שבת ששרו בביתו השרו השראה של קורת רוח עבור האורח הנכבד, ויצא משם שמח וטוב לב.

החודש), ויהינן ליה דיני משפט, וכל זה בכלל חוקי המצוה שהוזהרנו ממקח שוחד, ומהם פסולי דרבנן ומהם מידת חסידות. ומה שאמרו ריבר" וריב"א שהרגישו בנפשם [ולשון הגמי יאמר], היינו בלב קירוב הדעת, היינו קירוב הטבעי של נגיעה. ובגדולים הטבע יותר חזק כפי שכלם החזק, למען יעמדו על משקל הנסיון ויבחרו בטוב, בטוב בחירתם, שזהו סוד בריאת האדם. ואפשר שמידת החסידות היא גם בסוד היצירה, וכשניתן כח בשוחד לעוור, ניתן כח גם בשוחד של מידת חסידות לעוור החסיד".

ועיין שם שהאריך עוד בענין)

הלימוד מזה עד כמה חשוב לקיים את התורה ודברי חז"ל גם אם נראה לו אחרת ושעליו זה לא נאמר.

חוכמתה של תורה הכובע המפיל

למה ביקש הרב להחליף בגדיו עם בגדי בעה"ב
 אותו היום ערב שבת היה, ואחר חצות היה, והגיע אורח העירה 'שעדליץ' לשבות את שבתו. חיפש מקום לאכסניא לאכול וללון שם למשך יום השבת הקרובה. יהודים קדושים הם, ומחפשים כיצד להיטיב לאחריני, והפנו אותו לאיזה יהודי, שיוכל להכניס אותו לאש"ל מלא למשך יום השבת. לאחר שנח מעמל הדרך, סידר את חפציו, ועשה את הכנותיו האחרונות לקראת שבת מלכתא המתקרב ובאה.

ביקש מבעה"ב משחת נעלים לצחצה מנעליו לכבוד שבת, וסכין לגזוז צפרניו, ואף נשאר לו כחצי

במוצאי שבת קודש, אחרי שהבדיל על הכוס, הזדרז האורח ופנה לבעל הבית להחזיר לו את צרור כספו, כי ממהר הוא לדרכו, וירט הדרך לנגדו.

אולם, לתדהמתו כי רבה היא, בעל האכסניא העמיד לו פנים כתמים, כשהוא מתכחש לו לכל ענין הפקדון...

"על איזה צרור כסף אתה מדבר?" העמיד פני תם, "איני יודע על מה אתה שח?, לא היו דברים מעולם", המשיך להכחיש כל דבר...

***

האורח עצמו כבר נפלה למבוכה, אחרי שבמשך השבת היה נראה בעה"ב כאיש הגון למאד, וכיבדו ביותרת הכבוד, ונהג עצמו כמנהג בעלי בתים חשובים, ולא פילל שיפול בפח אצל איש נכבד כזה, מאידך ברור לו כשמש בצהרים שהפקיד את כספו אצלו...

לבו נפל בקרבו, והחל להתחנן אצלו בדמעות שיחזיר לו את צרור כספו שהכיל 5000 רובל, שהפקיד אצלו בטרם התקדש ליל השבת... שזוהו כל הונו ורכושו, ומבלעדיו לא ירים את ידיו ואת רגליו...

בעל האכסניא המשיך לשחק את המשחק, וכמאמר העולם "ער שפילט דאס גוט", ומשיב לו בפני תם ובקור רוח: מה לי ולפקדונך, עליו אתה שח, כנראה השארת את הצרור באיזה מקום, ומרוב טלטולי הדרכים שכחת באיזה מקום השארת את זה, אבל איני זוכר שהשארת בידי סכום כסף...

אחרי דין ודברים זמן רב, ראה האורח שלא תצא לו שום הרווחה בענין הזה, אחרי שבעל האכסניא החליט עתה להפוך את עורו, או ליתר דיוק להראות עכשיו את עורו האמיתי... ולהתאכזר לו על כל דבר הפקדון, והחליט לצאת לרחוב למכס עצה ולהתייעץ באנשי העיר כדת מה לעשות באיש הזה, וסיפר להם כיצד נפל כאן בפני שוקת שבורה...

כנראה שאנשי העיר, מחמת איזו סיבה שהיא, לא העמידו את פני בעל-הבית כשקרן וגזלן, אם מחמת שקיבלו ממנו פעם איזו טובת הנאה, או שהיה מוסתר במעשיו גם מהם... בכל אופן, הם לא הציגוהו כאיש רע מעללים, אלא השתתפו בצערו וייעצוהו ללכת אל המרא דאתרא ה"ה הגאון הצדיק רבי שמעון דוב אנאליק זצ"ל, הידוע בגאונותו הגדולה וגם בחכמתו המופלגת, אולי יוכל לחלצו ממיצר, ולגלות את נסיון העושק.

***

הגאון הצדיק רבי שמעון דוב אנאליק זצ"ל - הרב משעדליץ, מגדולי וחשובי רבני פולין וליטא, שעוד בטרם מלאו לו ל"ו שנה כבר הופיעו ספריו 'אורח משפט' על שו"ע חושן משפט, וכן חיבר עוד ספרים רבים, ביניהם ספרו 'אמרי רש"ד' על תנ"ך, ועוד כתבי ידות רבים, שחלקם הגדול נאבד בשנות הזעם בימי מלחמות העולם, וחבל על דאבדון.

כידוע גידל אצלו את ש"ב ה"ה הרה"צ רבי יוסף קדיש קרישבסקי זצ"ל, לימים אביהם של אלפי יקירי ירושלים, ראש בית אב למשפחת 'קרישבסקי' המפוארה בירושלים, שגידלו בנעוריו בליטא אחרי

להודות לו על האש"ל המלא שקיבל למשך יום השבת, בלא תשלום כלל, אוכל ומשתה כיד המלך, ומטה מוצעת מעוטרת בנוי וביופי להניח את הגופו המיוגע מעמל הדרך, עוד בא עליו בעלילות שוא ובטענות משונות!?

שני בעלי הדין נתבקשו לשבת בחדר הסמוך, חדר ההמתנה, עד שייעין הרב בדינם כדת מה לעשות. בכהאי גוונא, האיך לצאת מהסבך אליהם נקלעו. בתוך כך, שלח הרב שליח, באופן חשאי, ללכת בבית האכסניא ולבדוק שם היטב בחורין ובסקדין אולי ימצא שם צרור הכסף. השליח עשה כפי שנצטווה, כנראה כבר הורגל במעשים כאלו, ויודע כיצד לבצע פעולות כאלו, בצנעא ובחשאי, כשנצרך לגלות מיהו הגנב האמיתי... אך חזר כלעומת שבא, שאינו מוצא כלום בחדרי האכסניא.

לאחר כרבע שעה, שישבו שני בעלי הדינים, יצא הרב אליהם, כולו סוער ורוגש, ופנה אליהם באמרו שזה דין מסובך מאד, הוא אינו מוצא עדיין דרך כיצד לצאת מהסבך הזה, ישהו הם עוד מעט בחדר הזה ויחכו בסבלנות, ובינתיים יעייין הרב בספרים כדת מה לעשות להוציא פסק נכון לאורה של תורה, ולהגיע לחקר הענין על צד היותר טוב. וחזר לחדרו.

אחרי כרבע שעה שוב יצא הרב מחדרו, פניו להבים, ופנה להם שוב כבתחלה בהתנצלות שהדבר צריך עיון רב, וצריך ישוב הרבה, עוד מעט ישוב להם בפסק הדין.

אחרי כמה פעמים שנשנה כדבר הזה, יצא הרב מחדרו, ואמר להם:

שנתייתם מאביו רבי שמה זצ"ל. ויהי לו לאב לרב ומחנך. בבחרותו שלחו ללמוד בראדין אצל מרן החפץ חיים זי"ע, רבי יוסף קדיש גם קרא לבנו 'שמעון דוב' על שמו ולזכרו של הרב משעדליין, שהחשיב אותו כאב על שגדל אצלו כבנו, [ראה באריכות בספר הנפלא 'יוסף קדישא']. בצעדים זריזים פנה אל ביתו של הרב דמתא, וכשדמעות רותחות שוטפות את עיניו סיפר לו על העסק הביש בו נפל, כשהפקיד את מיטב כספו לשמירה בידי בעל האכסניא, וסמך על חזותו שהוא איש ישר ונאמן, ועתה אהה נפל בפח, כשהלה מכחיש את הדבר בכל מכל כל.

הרב השתתף בצרתו, וחזק אותו בדברי אמונה ובטחון, שהקב"ה בודאי ישלים חסרונו, ויחד עם זה החל לחשוב מחשבות כיצד לגלות מיהו הגנב ומיהו הנגנב, כשהוא נושא תפלה חרישית להשי"ת שיוכל לגלות את האמת שביניהם, אמנם המוציא מחבירו עליו הראיה, אבל לא היו שם עדים ולא שטר, הכל היה בחפזון בערב שבת, כפי שמטמינין את החמין, וסתם קדרות רותחות הן בבין השמשות.

בעל האכסניא נקרא ללשכת הבית-דין.

* * *

בבית ההוראה, כבר ישב הגאב"ד לבדו, הדור בלבושו וכולו אומר אימה ויראת הכבוד. הרב ביקש לשמוע שוב את גירסתו של האורח, שחזר על דבריו הראשונים בלא שום שינוי כלל, ואחריו נתבקש בעל האכסניא להשיב על טענותיו, שהשיב ברוגזה קצת שאין הוא יודע מה רוצה ממנו אורח זה, שבמקום

ומצאו שהם מגיעים פרוטה לפרוטה לסכום של "חמשת אלפים רובל כסף"! רובל אחד לא נעדר! הרב מיהר בחכמתו לסלק מיד הכספים לידי האורח, ולסגור בחשאי את הדין-תורה, סוף סוף בן ישראל הוא ואסור לביישו שלא לצורך (עי' רש"י עה"פ כי קללת אלקים תלוי בפרשת כי תצא). לשמחתו של האורח לא היתה קץ, כשהוחזר כספו שהושג בעמל רב.

***

חכמתו של הרב הדהדה בכל רחבי העיר שעדליין הרבתי, ונוכחו לראות בחכמתו של הרב כי נורא הוא, והחלו ללחש ביניהם כי 'רוח הקודש' מרחפת בביתו של הרב, וכי מהיכן ידע שהכסף נמצא בכובעו של בעה"ב, אם לא ברוח הקודש, וזו היא שעמדה לו,

לפעול בחכמה ולהגיע אל כובעו!

כשהגיע הדברים לאזניו של הרב, ביטל את הדברים מכל וכל, נענה ואמר: לא נביא אני ולא בן נביא, אין כאן לא רוח הקודש ולא נביאות, אלא גמרא מפורשת יש לי, הגמרא אומרת בפרק אלו מציאות, "אמר רבי יצחק, אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה", האדם נוהר מאד בכספו, וממשמש בכל שעה בארנקו או בחבילת הכספים שבכיסו לבדוק אם הוא עדיין נמצא שם, ועל פי זה נהגתי, נכנסתי בכל רבע שעה בערמה של דיין מסובך, כדי לבדוק במעשיהם של בעלי הדין, ושמתי לב לכך שבעל האכסניא ממשמש בכל העת בכובעו, ואמרתי שבודאי מונח הכסף בכובעו, ועל כן השתמשתי בתחבולה להרים את כובעו, ומיד נתגלה הכל...!!!

"הנני רואה שענין זה קשה ומסובך עד למאד, כבר זמן רב שלא הגיע כזאת לידי, ואולי היה מוטב שאתייעץ בענין הזה עם חברי הדיינים, אבל עד שיגיעו, בואו ונראה יחד כיצד אוכל להיחלץ מהסבך הזה, בואו אתם לשתף פעולה עמי...".

בתוך כך שביקש מהם הרב לשתף פעולה, אמר: "בואו וננסה להחליף התפקידים, כך אוכל לראות כעומד מן הצד כיצד לדון במעשה כזה".

"דהיינו", המשיך הרב לבעל האכסניא, "אתה תשמש לכמה רגעים במקומי, בתפקיד 'הרב', ואני אכנס ואלך במקומך לייצג את 'בעל האכסניא', כך אוכל להיחלץ ולראות את הסיפור מזווית אחרת, בלי חשבונות אחרים".

תוך כדי הדברים, כדי לשבר את האוזן ולהמחיש הדברים ביותר, ניגש אליו הרב, חלץ את כובע הרבני הנכבד אשר לראשו, הוריד את מגבעתו של בעל האכסניא, וישת לראשו עטרת פז, חבש בעה"ב כובע ישועה בראשו, וברגע אחד נתעטר לראשו ב'כתר' הרבנות...

והנה... שוד ושבר... שפיות דמים... תוך כדי שהרים הרב את מגבעתו הרחבה של בעל האכסניא, מיד החלו ליפול עשרות שטרי כסף, שנתפזרו על פני החדר, וגם מטבעות שצלצלו בעצמה על פני החדר... פניו של בעל האכסניא האדימו מרוב בושה, אזיל סומקא ואתא חיוורא...!!!

שמישי וגבאי בית הרב שנכחו בחדר, מיהרו לאסוף את הכספים הרבים שנתפזרו בחלל החדר, בדקו

למעשה פרשת שופטים

מאותו מעשה והלאה נתרומם יותר כבודו של האב"ד דמתא בכל העיר שעדליץ, ובני העיר כיבדוהו ביותר, ונתקדש שם שמים על ידו.

(אור לישרים גליון קנין תורה מפי הג"ר יוסף קמונצקי שליט"א, ששמע מאביו הגאון רבי נתן זצ"ל, בן לאותו גאון וצדיק רבי יעקב קמונצקי זצ"ל. ייש"כ לידידיו המלמד הותיק הרה"ח ר' נתנאל קרישבסקי שליט"א, ב"ר ראובן זצ"ל, ב"ר משה לייב זצ"ל, בן הגה"צ רבי יוסף קדיש זצ"ל, שהמציא לנו את הסיפור מפיו של ר' יוסף הג"ל הובא ע"י הרב פנחס זרביב מוכן למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הקבלה ששניתה את אורח חייו כוחה של קבלה קטנה באחד מביקוריו בארה"ב - של מרן רה"י הגרנ"צ פינקל זצ"ל - בשנים האחרונות, נתקל בו ביהודי שפר מדרך השי"ת. אותו יהודי פגשו והתבונן בו, וכשראה את הייסורים שהוא עובר עד שהוא מצליח להכניס לפיו מאכל, נכמרו רחמיו. הוא ניגש לרבינו ושאלו, איך וכל לסייע לו להקל מעליו את סבלו. רבינו השיב שיקפיד מהיום לברך על כל מה שאוכל ובפרט שיקפיד לברך בכל פעם ברכת המזון מתוך הסיוד. סבלו של רבינו נגע לליבו של אותו אדם, ולמרות מצבו הרותני הירוד קיבל על עצמו להתחיל לברך ברכת המזון מתוך הסיוד דווקא. במרוצת השנים שניתה קבלה זו את אורח חייו, ובהמשך שב ליהדותו ונעשה לבעל תשובה גמור. אותו יהודי, שמתגורר בסביבות העיר מונסי, כששמע שמתקיים הספד לזכר רבינו, בראשות בנו מורינו ראש הישיבה שליט"א, הגיע להשתתף ובסיום העצרת ניגש לספר זאת לבנו. (בית המדרש עקב תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרביב מוכן למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

התפילין שלא נמכרו

"זה א - ל י וא נ והו" אל חנותו של יהודי יקר אשר עסק במכירת תשמישי קדושה ובכלל זאת תפילין ומזוזות, נכנס ביום מן הימים יהודי אשר ניכר היה בו כי רחוק הוא מעולמה של תורה כרחוק מזרח ממערב. ברגע הראשון תהה המוכר לסיבת ביקורו של האיש בחנותו, שכן הוא אינו נמנה עם סוג האנשים הפוקדים אותה בימים כתיקונם. אולם רגע לאחר מכן כבר התבררה התמונה כמלואה. היהודי שלף מתיקו נרתיק דהוי של תפילין וסיפר: "את

התפילין הללו מצאתי בין חפציו של סבי שנפטר לא מכבר, וברצוני למוכרן. כמה תשלם לי עבורן?" בכאב רב שמע המוכר את דבריו של היהודי. עומד לפניו בן לאברהם, יצחק ויעקב, שאינו מייחס לתפילין של סבו כל ערך מלבד ערכן הממוני. בתחילה ניסה למושכו בדברים ולהציע לו כי יניח את התפילין בעצמו... אולם לאחר שהלה הבהיר כי הדבר אינו בא בחשבון, וכל מבוקשו אינו אלא למכור את התפילין ולהרוויח כמה גרושים במקום להשליכן אל פח האשפה, רחמנא ליצילן - נטל המוכר את השקיק הדהוי מידו של היהודי ומסרו לאחד מעובדיו כדי שיבדוק את התפילין ויעריך את שוויין.

רגע לאחר מכן נשמעה קריאת הפתעה מפיו של העובד. "הפרשיות מהודרות ממש! הכתב נפלא!" בעל החנות נזעק לראות את הדברים במו עיניו. התברר כי העובד צדק: הפרשיות נראו מהודרות ממש! "כן, סבי היה רב גדול... אבל אני? אני כבר רחוק מכל זה!" הבהיר הנכד וביקש באופן תכליתי לקבל הצעה לרכישת התפילין של סבו. אלא שבטרם הספיק המוכר להשיב לשאלתו ולנקוב בסכום כלשהו, נכנסה אל החנות אישה שאינה שומרת תורה ומצוות, אם לשפוט על פי מראה החיצוני. "אני רוצה לקנות תפילין!" ביקשה. לשאלתו של המוכר בעניין רמת ההידור הנדרשת, השיבה: "אינני רוצה משהו יקר, אבל משהו שיהיה כשר, כשר באמת! התפילין הללו מיועדות עבור הבן שלי, ואני מקווה שהן תשמורנה עליו היטב!"

מיודענו בעל החנות, בעל ניסיון של שנים רבות, 'הריח' מיד כי מאחורי הבקשה מסתתר סיפור מעניין. הוא החל מדובב את האישה, והיא נענתה ברצון וסיפרה:

"אנחנו לא דתיים... אבל הבוקר קיבלתי טלפון מהבן שלי, המשרת בדרום לבנון. מאז שהוא התגיים לצבא איני יכולה לישון בלילה מרוב דאגה. הבוקר קיבלתי ממנו טלפון ובו הוא סיפר על נס גלוי שנעשה לו. וכך הוא סיפר: 'היום בבוקר הגיע אל הבסים שלנו חייל חדש, דתי. מוקדם בבוקר הוא פנה לצד להתפלל עם התפילין שלו. לאחר שסיים הוא הציע לכולנו להניח תפילין גם כן, אולם רוב החיילים סירבו. רק אני ואחד מחבריי הסכמנו לשתף פעולה. הוא קשר את התפילין על ראשו וזרוענו והראה לנו בסידור אילו פסוקים לקרוא. באותו הרגע הרגשתי משהו חם הפושט בליבי, אולם לא ייחסתי לכך משמעות.

"החזרת את התפילין לבחור הדתי, ורגע לאחר מכן נקראתי עם עוד שניים מחבריי אל המפקד, והוא הורה לנו לצאת לסריקת שטח, פעילות שגרתית. מיהרנו לצאת אל המשימה, אולם לאחר רגעים אחדים אירע משהו מוזר: רצועת התרמיל שלי הסתבכה בין השיחים, וככל שניסיתי לחלצה היא הסתבכה עוד ועוד... שני חבריי המשיכו להתקדם. אני הייתי האחרון בשורה, כך שהם אפילו לא הבחינו שנעצרתי. בנסיבות אחרות זו לא הייתה אמורה להיות בעיה הייתי יכול להשיגם בתוך רגע או שניים, אולם אז, בדיוק באותו הרגע שבו הצלחתי

סוף סוף לשחרר את הרצועה – נשמע פיצוץ אדיר! אם לא הייתי מסתבך בשיחים הייתי אמור להיות בדיוק במקום שבו התפוצץ המטען.

"נותרתי המום! בדקתי את עצמי שוב ושוב ולא האמנתי – אפילו לא נשרטתי! אין לי ספק שזה בזכות המצווה שקיימתי הבוקר. באותו הרגע החלטתי להניח תפילין מידי יום ביומו! כך הכריז בני וביקש כי אקנה לו זוג של תפילין כשרות. והנה אני כאן, לא התעכבתי אפילו רגע!" סיימה האישה הנרגשת.

המוכר האזין בהתרגשות לסיפורה של האישה, וכשסיימה מיהר אל תוככי החנות כדי לחפש זוג מתאים עבור הבן שלה. אולם אז, פתאום, נשמע קולו של הלקוח הקודם, שהגיע עם התפילין של סבו: "תן לי את התפילין שלי בחזרה... אני אניח אותן יום יום!" הכריז, ולאחר מכן הוסיף: "גם אני רוצה שישמרו עליי!"

כפי הנראה, היה זה סבו שביקש עליו רחמים לפני כיסא הכבוד ושלח את אותה שליחה נאמנה כדי לגרום לנכדו להניח תפילין מכאן ואילך... הרי לנו כי לעיתים, מסיבה שאיננו יכולים להבינה, מעורר הקב"ה את האדם לחזור בתשובה אף שהוא מצידו

לא עשה אפילו צעד אחד. (גיליון "ללמדך" הובא במשכן שילה הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

התקשרות לצדקים

זכורני בהיותי ילד כבן ארבע כשאבי הי"ד לקח אותי ואת אחי בימי בין הזמנים להרים לקאנטרי

חיכינו לרכבת בפרשבורג ופתאום שמע אבי הי"ד מקבוצה של חסידים שהם מחכים לקבל את פני רבם הרה"ק רבי יצחק ישעיה הלברשטאם מטשחוב הי"ד שהיה בנו הקטן של מרן הדברי חיים מצאנז' וצוק"ל והם המתנינו לקבל את פניו ברציף אחר בתחנת הרכבת, תקף ומיד ניגש אבי הי"ד איתי ועם אחי לקבל את פניו ולהתברך מפיו, ואני זוכר כמו היום את הצורה של הצדיק הזקן ומה שבירך אותי, ולאחר שחזרנו לרציף איפה שאנחנו היינו צריכים לעלות לרכבת שנוסעת להרים התברר לאבי הי"ד שהרכבת כבר עברה, בירר אבי הי"ד מתי יש עוד רכבת שנוסעת להרים אמרו לו שרק בעוד שמונה שעות יש רכבת, ניגש אבי הי"ד למנהל של תחנת הרכבת וסיפר לו בתמימות מה שהיה לו שהוא חיכה לרכבת י"ג שנוסעת להרים רק פתאום שמעתי שמגיע לכאן ברציף אחר צדיק גדול לקחתי את בני להתברך ובזמן הזה הרכבת שלנו עברה ואין לנו רכבת רק בעוד שמונה שעות שאל אותו איך הוא יכול לעזור לנו? מנהל תחנת הרכבת התרגש מאוד מהמילים של אבי הי"ד ומיד העמיד לפניו את הקרון הבודד היוקרתי והמהיר שהיה מיועד לשרים ולראשי הצבא, והעלה את אבי הי"ד ואותנו ודהר והביא אותנו למחוז חפצנו, ואני זוכר כשהגענו לשם אנשים נעמדו לראות איזה שר גדול מגיע עם הקרון הבודד היוקרתי, ופתאום ראו שיורדים יהודי פשוט עם שלושה ילדיו וזה היה להם לפלא, ראיתי שהיה חשוב לאבי יותר חינוך ילדיו והתקשרות לצדיקים יותר מאשר לנסוע להרים ודבר זה שראיתי אצל אבי

ללכת להתברך עם הילדים אצל צדיקים את זה גם השאיר לי בתור צוואה כשנפרדתי ממנו בעת שעזבתי את בית אבי ונסעתי לארץ ישראל ואמר לי במילים הללו "שלא יעבור עליך שבוע אחד מבלי להיות אצל צדיק" וב"ה זכיתי עד היום כל החיים להידבק ולהיות כל שבוע אצל אחד מהצדיקים וכל מה שיש לי זה הכל מה שראיתי וינקתי מהצדיקים הללו שזכיתי להיות בקרבתם, ויתן ה' שאזכה הלאה להמשיך להסתופף בצל גדולי הדור עד ביאת הגואל וכן צאצאיי ימשיכו את המסורת הזו כי מה שרואים אצל הצדיקים זה לא ניתן לתאר (וכרו תורת משה עקב תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

כוחו של חינוך בזכות הבנים האב התחזק

זהירות מהמכשירים הלא כשרים יושבים בכיתה כל מיני ילדים מכל מיני משפחות, יושב שם נכד שלרב זה נכד של ראש ישיבה זה אבל יש גם ילדים מבתים פשוטים יותר, אבל רח"ל ל"ע יכול להיות שיש שם ילד שבביתו יש את המכשיר הטמא (טלוויזיה) אבל היום לצערנו כבר יש דברים יותר גרועים רח"ל, היה תקנון בת"ת שלנו יסודי התורה לא להכניס ילד שיש בביתו מכשיר טמא, קרה לנו פעם שהגיע אמא צנועה עם ילד עם כיפה ופיאות וציצית וביקשה שאני יקבל את בנה לת"ת וקיבלנו אותו ואחרי כמה ימים פוגש אותי אדם מגושם עם מכנסיים קצרות בלי כיפה ואומר לי תודה רבה שהכנסת את הבן שלי לת"ת שאלתי אותו יש לכם בבית מכשיר לא כשר? אמר לי כן, ולא ידעתי מה עלי לעשות הלכתי לביתו

יותר "טלוויזיה" השם ירחם! הילד התעלף במקום משום שכך היה החינוך בת"ת שלנו, זה סיפור אמת, זה מעשה נורא, (זכרו תורת משה עקב תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרכיב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הגישמאק בלימוד התורה

הרב דסלר זצ"ל סיפר מעשה ששמע מזקן אחד סיפור שהיה עם הגאון עקיבא איגר זצ"ל לעת זקנותו ביקשו ממנו לבחון באיזו ישיבה שאל רע"א שאלות שכתוב בספרו דרוש וחידוש על הש"ס, והיה שם איזה בחור צעיר שענה על כל השאלות בשליפה, אמר רע"א לבחור הזה יש ראש גאוני, והוסיף ואמר אני חושש ומפחד מה יצא מהבחור הזה, הוא אמר את זה בגלל שהבחור הזה ענה את התשובות בלי שום התפעלות, זאת אומרת שלבחור הזה אין שום טעם במה שהוא לומד, סיפר אותו זקן אני הכרתי את הבחור הזה כאשר הוא היה זקן הוא לא היה עם הארץ רק הוא היה עם הארץ כפול שמונה, רואים מכאן שלימוד התורה עם הילדים חייבים שזה יהיה מענין עם גישמאק שהילד יתענג בלימוד וזה יביא אותו לידי חשקת התורה. (זכרו תורת משה עקב תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרכיב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

השעווה האדומה

מצבו של החסיד ר' מנשה קדישמן מוורשה היה על סף ייאוש. במרוצת השנים ניסה למצוא את פרנסתו בכל דרך אפשרית, אך ההצלחה לא האירה לו פנים. בעת האחרונה החמיר מצבו. בחודשים האחרונים

של הסטייפלער זצ"ל ואמרתי לו יש אצלנו בת"ת תקנון לא להכניס ילדים לת"ת שבבית שלהם יש טלוויזיה, והפסקי אותי הסטייפלער באמצע הדיבור ואמר לי כך, "אתם באים לשאול מה לעשות אם כבר קיבלו ילד לת"ת ונודע אח"כ שיש לו בבית את המכשיר הטמא, חשב ט"ז זכרו תורת משה מרן הסטייפלער וענה לי תעשו אסיפת מורים בת"ת ותדונו בעניין והפסק האחרון יהיה מה שאתה תחליט, והחלטנו להשאיר את הילד ולהחזיר בילד שח"ו לא ישמע ולא יסתכל על המכשיר הטמא הזה והדרכנו את הילד איך להשפיע על ההורים בבית להוציא את המכשיר הזה מהבית, וב"ה הצלחנו שהילד השפיע בבית שיזרקו את המכשיר הזה מהבית, אחרי הרבה שנים הלכתי ברחוב ופגשתי יהודי זקן עם זקן לבן ושאל אותי אתה מכיר אותי? אמרתי לו לא, אמר לי אתה זוכר שאני פגשתי אותך לפני הרבה שנים ואמרתי לך תודה רבה שהכנסת את הבן שלי לת"ת ובזכותכם ביתי נהפך לבית חרדי ושמור מכל פגעי הטכנולוגיה והמכשירים הלא כשרים והצלחנו לבנות ולהקים דורות של שומרי תורה ומצוות, באותו דרך טיפלנו בילדים שדברו על מה שראו במכשירים לא כשרים ה"י, קודם כל טיפלנו בכל חומרת הדין שהם יזהרו ויתרחקו מזה כמו מאש וכן שמנו לב שלא יקלקלו ח"ו ילדים אחרים, פעם אחת הורים מבית טוב נסעו מהבית והשאירו את הילדים בבית ואחד מהילדים הרגיש שבחדר שינה של ההורים יש דבר סגור עם מנעול, הילד הלך ופתח ומה הוא ראה שם?! לא פחות ולא

באותו יום נקלע לאכסניה סוכן של כרטיסי הגרלה. האיש התיישב מול ר' מנשה והחל לשכנעו לקנות כרטיס. בתחילה דחהו החסיד, אולם הלה המשיך במאמצי השכנוע. ר' מנשה גלה את אוזנו כי אין בידו אלא רובל אחד, אך הלה לא נרתע. הוא הציע לר' מנשה כרטיס שמחירו כרבע רובל בלבד. להצעה זו התקשה מיודענו לסרב. הוא קנה את הכרטיס ופטר את האיש לשלום.

בבוא הערב חזר האיש לאכסניה ובפיו בשורה: "זכית במאתיים רובל!", קרא לעבר ר' מנשה המופתע, שחש ברגע זה את השגחת ה' עליו.

עתה, בכסף שקיבל, יכול היה להרשות לעצמו להישאר עוד משך זמן במוסקווה. לא עברו ימים אחדים ובעוברו ברחוב צדדי גילה לפתע בית מלאכה קטן לייצור שעווה. לשמחתו הרבה, בעל-הבית היה יהודי והסכים בנקל ללמדו את סודות המקצוע.

עברו שבועות אחדים ור' מנשה ידע את המלאכה על בורייה. ליתר ביטחון רשם בפנקס את כל הוראות ההכנה, החומרים, הכמויות ודרך הייצור. בתום לימודו הניח לו בעל-הבית להכין את השעווה בעצמו, והיא אכן יצאה מוצלחת למופת.

בטרם שובו לוורשה קנה ר' מנשה את כל הציוד והחומרים הדרושים להקמת בית המלאכה, וכאשר שב לביתו פתח את בית המלאכה והחל בעבודה.

לא השתכר פרוטה. פרנסת אשתו ותריסר ילדיו מוטלת עליו, והוא חסר אונים.

ר' מנשה היה מחסידיו של הרה"ק רבי יעקב-אריה מראדזימין, שנודע בסיפורי הפלאות שהתחוללו על-ידו. כל השנים נמנע מלספר לצדיק על מצבו הכלכלי. בשעה שהיה בא אל רבו היה שואל את פיו בדרכי עבודת הבורא ונהנה מעצותיו הבהירות. עתה לא עמדה לפניו ברירה והוא מיהר אל רבו לבקש ברכה וישועה.

"סע למוסקווה", אמר לו הרבי. "שם, בבית חרושת פלוני, תלמד את מלאכת ייצור ה'טריוואקס' [=שעווה מלאכותית להטבעת חותמות], ובשובך לעירך תפתח בית מלאכה לייצור החומר".

מענה ברור כל-כך היה מעל ומעבר לכל ציפיותיו של ר' מנשה. הוא מיהר להשיג הלוואה של חמישים רובלים, ועמם יצא למוסקווה. שם שכר את האכסניה הזולה ביותר והחל לחפש את בית החרושת לייצור השעווה.

אלא שאיש לא הכיר את בית החרושת הזה. נראה היה שבית מלאכה כזה אינו קיים. אורחי האכסניה לעגו לו על תמימותו ויעצו לו לשוב לביתו במקום לכולות את זמנו לריק, אולם ר' מנשה היה איתן באמונתו והוסיף לחפש. כעבור חודש ימים לא נותר מחמישים הרובל שהיו עמו אלא רובל אחד. מה יעשה עתה? וכיצד ישוב לביתו?

לא חלף זמן רב והתברר לשרים כי ההחלטה אינה ניתנת ליישום, מכיוון שלא היה אפשר להשיג שעווה שחורה. אך את הנעשה אין להשיב. המדינה הייתה כמורקחה. בתי דואר ומשרדים ממשלתיים הושבתו. כאשר הגיעו הדברים לאוזני ר' מנשה מיהר לשגר מברק בהול למוסקווה, ובו בישר כי בידו כמות ענקית של שעווה שחורה, בדיוק כפי שהצו המלכותי דורש.

לא עברו שעות אחדות, ונציגי הממשלה התייצבו בפתח בית המלאכה שלו. הם לא טרחו להתמקח על המחיר, והסכימו מיד למחיר הגבוה שנקב ר' מנשה. הם נטלו את כל חביות השעווה, וזו סופקה במהירות לבתי הדואר בכל מרחבי רוסיה. בבת-אחת נהפך ר' מנשה לגביר אדיר.

את השבת הבאה עשה ר' מנשה במחיצת רבו הגדול, וזה האיר לו פנים. בהיכנסו אליו במוצאי השבת אמר לו הצדיק מראדזימין בחיוך רחב: "מעתה תשוב השעווה להיות אדומה"...

ר' מנשה הוסיף לעסוק במלאכה זו והתפרנס ממנה עד סוף ימיו, בעושר ובכבוד. (טיב הקהילה הובא באור לישירים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מוכן למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

ריקוד המשכנתא

קיבלתי שיחת טלפון. על הקו היה אחד הקוראים הנכבדים שדיבר בידישיחסיסידית והזדהה רק כ"יהודי מאשדוד". הוא ביקש לשתף את הקוראים כולם

אלא שלפתע השכו עיניו. השעווה, האמורה להיות אדומה, קיבלה גוון שחור. שוב ושוב בדק את הרישומים בפנקס. התברר שעשה הכול כראוי ולא הייתה כל טעות בתהליך. הוא ניסה לחזור על התהליך מחדש. הפעם הקפיד עוד יותר להיצמד להוראות. ושוב, בתום התהליך התברר כי השעווה שחורה כפחם...

שבור ורצוץ התייצב מול חדרו של רבו וסיפר לו את אשר אירע. להפתעתו חיך הצדיק ואמר במאור פנים: "אל דאגה, ר' מנשה. שים מבטחך בה". חזור לביתך והוסף לייצר עוד כמויות גדולות של שעווה ככל שרק תוכל, וה' יהיה בעוזך".

עצתו הברורה של הרבי עודדה את רוחו של החסיד. בניגוד לכל היגיון הוסיף לייצר את השעווה השחורה ולאחסנה בחביות. בסתר לבו קיווה והאמין כי השעווה תשנה את גונה ותיעשה אדומה במרוצת הזמן.

חומרי הגלם תמו, אך הוא לא הפסיק את הייצור. לווה כסף, קנה עוד חומרים והמשיך בייצור השעווה, אף שלא היה לה דורש.

ופתאום התפרסמה בעיתונים חדשה מסעירה. קיסר רוסיה, ניקולאי הראשון, מת, ושורת החלטות נתקבלו לציון האבל. אחת מהן הייתה כי במשך חודש ימים יוחתמו כל חותמות הממלכה בצבע שחור, במקום אדום.

בסיפור מעניין שאירע רק בשבוע האחרון אצל בנו, אברך בעל משפחה.

תשעה קבין של ניכור והשפלה. הוא פשוט המשיך בחייו רוויי האמונה המוחשית.

מזה זמן רב שהבן משתוקק לרכוש דירת מגורים באשדוד, בקרבת ההורים. בשביל לרכוש דירה בעיר החולות הדרומית, הוא זקוק למשכנתא נכבדה של סכום הגון. כמו כל יהודי טוב שרוצה בית טוב ותר אחר משכנתא טובה, הוא החל בהתרוצצות סביב צבא פקידים מתחמקים ומולחמים של ניירותוטופסולוגיה. הוא הגישוהביא והוציא והדפיס ודאג ורשם והרשים – הכל כדי להגיש את הבקשה המיוחלת ולהתפלל שהתשובה תהיה חיובית והבנק יאשר את הלוואת המשכון הגדולה.

ביום שני, שוב צלצל הטלפון. על הקו – שוב פקיד בעל קול מתכתי:

"רצינו לבשר לך שהמשכנתא אושרה. תוכל לקבל את מלוא הסכום ולרכוש את הדירה שאתה רוצה".

(הרב יקותיאל יהודה נגל המבשר הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

נס המשקפיים שנעלמו

זה היה נשמע תחילה כידיעה חדשותית שגרתית. בן מיעוטים שפרץ לדירה בשכונת שמעון הצדיק בירושלים נורה ברגליו. לצערנו מעשים שבכל יום.

אך עדות מגוף ראשון, מבעל המעשה בעצמו, שזרמה אל שולחן המדור, שופכת אור על הסיפור ומגלה כי היתה כאן השגחה פרטית נפלאה להציל כמה נפשות מישראל. וכך מספר היהודי היקר, המשמש כמגיד שיעור באחד היישובים בשומרון, את סיפורו המפעים:

"בימים אלו של בין הזמנים אני יוצא לתפילתשחריתבבוקר, בערך בשעה 8.40 שם פעמי אל השטיבלך של 'בית ישראל' בעברו השני של הכביש ומתחיל את היום עם תפילת שחרית חמה ונלהבת בסייעתא דשמיא.

"באותו בוקר, ביום שני השבוע, אירע לי משהו מעניין. כשהתעוררתי משום מה לא הצלחתי למצוא את המשקפיים שלי.

ביום שישי החולף הוא קיבל את ההודעה הלקונית מהפקיד בעל הקול המתכתי:

"המשכנתא – אינה מאושרת, לצערנו".

האברך לא נכנס למעגל של דאגה 'מה יהיה?' ו'מאיפה יהיה לי עכשיו לרכוש דירה?' הוא רק מיהר לתפוס בידיהם של צאצאיו הרכים ויחד עמם הוא רקד משך שעה ארוכה וזימר 'מזמור לתודה', כשהוא מסביר להם'לעצמו שכל מה שהקב"ה עושה הוא הטוב ביותר וחלילה לנו להתלונן על דרכי הקב"ה כי אם למלא פינו בשיר וקול שבה.

וזהו, יותר הוא לא עשה מאומה בענין. לשתדלנים ועסקנים מקושרים הוא לא פנה. אל הפקידים הלקוניים הוא לא חזר כדי לברר מה ולמה ולספוג

ברגע קומי, כפי שאני מוצא אותם בכל יום במשך שנים ארוכות. הרי הייתי ממהר לתפילה בשטיבלך, ובאותו עת היו שני בניי בתפילה בקבר שמעון הצדיק, כך המחבל הנתעב היה עלול לבצע בקלות את זממו בשיש הנפשות ששהו באותו זמן בבית. רעייתי וחמשה ילדים רח"ל.

"הודו לד' כי טוב" הוא חותם בדמעות הודיה "כי לעולם חסדו". (הרב אהרן ברגמן המכשר הובא ע"י הרב פנחס זרכיב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף pp0583271323@gmail.com)

מעדנייה מתחרה

סיפר הרב ישראל פולק שליט"א (מרוה לצמא עקב תשפ"א) ששמע לאחרונה ספור מפלא שארע בעיר נתניה לפני שנים רבות.

מדבר ביהודי ירא שמים שנהל לפרנסתו מעדניה קטנה וכשרה למהדרין. הוא מכר במעדניה מגתן מוצרים, אבל מוצר הדגל, שמושך אליו לקוחות רבים מנתניה ואף מהארץ כלה, היה עוף בגריל - כך נקרא המאכל הלז, שהיה לו טעם מיחד שאין דומה לו.

הדבר ארם לכך שגם לקוחות שלמרבה הנער לא הקפידו על כללי הכשרות, היו באים ורוכשים את המוצר הזה, בעל השם

הטוב.

מעדניה זו פעלה בקיטון בר, בחדרון קטן וישן, ואלולא המוצר המיוחד הזה, איש כמעט לא היה מכיר אותה.

"אני מנסה לאתר אותם בעזרת ידיי, ובעזרת עיניי הרואות בקושי. מחפש פה ומחפש שם. מנסה להיזכר היכן הנחתי אותם בליל אמש, אך לשווא. המאמצים עלו בחרס. לא רציתי להעיר את בני הבית משנתם שיסייעו לי בחיפושם.

"רק לאחר כעשרים דקות תמימות של חיפוש, סמוך לשעה 9, גיליתי אותם. שמחתי היתה גדולה, מיהרתי להרכיב אותם ולהתכונן ליציאה זריזה לתפילה, ואז - - - הבחנתי בו...

"ראש הנחש של הישמעאלי צמא הדם צץ לעומתי. מחבל חדר לדירה. לא היה לי זמן לחשוב מהיכן הוא הצליח להגיע לדירה שלי, הנמצאת בגובה של כמה קומות. כנראה הוא גילה איזשהו ריווח צר בגדר המקיפה את החצר בכניסה לבנין, ומשם איכשהו הצליח לטפס ולהשתחל פנימה אל הבית שלנו.

"בחסדי שמים לא איבדתי עשתונות. נטלתי את כלי הנשק ויריתי ברגליו. המחבל נוטרל מיידית ויצא מכלל פעולה.

"תוך זמן קצר כבר הייתי נתון במעצר, בעקבות אי ציות לנוהל פתיחה באש המחייב לירות באוויר תחילה. החרימו לי את הנשק כמובן וכל הפרוצדורה התחילה כפי שכולנו מכירים...

"אולם, ראוי לפרסם את גודל הנס וההשגחה הפרטית הנפלאה שהיתה לנו. הרי מפחיד לחשוב מה היה קורה אילו הייתי מוצא את משקפיי מיד

עוד בטרם פצה המתחרה את פיו, המשיך היהודי ואמר לו כי ברצונו להעניק לו עצות אחדות ממה שרכש מנסיונו במהלך השנים. הוא עמד על כך שהמתחרה יקח דף ועט וירשם

את כל העצות שהוא נותן לו - על משך הבשול הרצו, על כמות התבלינים המדיקת וכן הלאה.

לאחר שיצא היהודי מהמעדניה החדשה, פרץ מתחרהו בצחוק רם. לעובדיו שהתאספו סביבו ספר בלעג על השכן מהמעדניה הישנה שבודאי רוצה להזיק לו, ועל כן הוא מנסה להכשילו במתכון ברוע.

המתחרה צלם את המתכון בהגדלה, וכך גם את העצות הסודיות שהכתיב לו אותו יהודי, תלה את הצלומים על קיר המטבח וכתב מעליהם באותיות של קדוש לבנה: "כמו שכתוב כאן - לא לעשות!"

העובדים נשמעו לו. הם עשו להפך מההוראות והעצות שהופיעו ברשימה שעל הקיר. התוצאה היתה: מאכלים שרופים, חריפים מדי או תפלים.

שלושה חדשים לאחר מכן נסגרה המעדניה הגדולה והחדשה בקול דממה דקה...

אותו מתחרה חשב חשבונות רבים. אם בעל המעדניה הקטנה מצליח - ודאי שאני אצליח. ואולם הוא נכשל.

לעמתו, בעל המעדניה הישנה לא חשב לרעג על מעוט פרנסתו. להפך, הוא עמד והסגיר את סוד

אדם אחד, שראה את התנועה הערה של הקונים בחנות הקטנה הדו, החליט לקום ולעשות מעשה, אם רבים כל כך נכנסים לחנות התו, הרי שאפשר לעשות מזה כסף טוב, הרהר.

הוא שכר שתי חניות צמודות זו לזו, שבר את הקיר ביניהן והקים מעדניה מתחרה סמוך למעדניה הנתיקה והקטנה. המעדניה שלו היתה גדולה פי כמה, היא היתה מפארת ומוארת, ומטבע הדברים היתה אמורה לקרץ לעין הלקוחות הרבה יותר מזו העלובה הסמוכה.

הלה לא אמר די בכך, אלא אף הביב שלט מרהיב עין המכריז על מוצרים משבחים הנמצאים בחנותו, ובתוכם עוף בגריל בטעם מיחד.

וכמו שחשב - כן היה. זרם הלקוחות פסק את אט מהמעדניה הקטנה והנתיקה, ואת המעדניה הגדולה החלו לפקד רבים.

ובתוך כל זאת הופיע במעדניה הגדולה לא אחר מאותו יהודי ירא שמים שנהל את המעדניה הנתיקה, המתחרה הביט עליו בבוז, מנסה להבין מה ירצה ממנו אותו יהודי.

לתדהמתו, הגיש לו היהודי פרק קטן ובו... המתכון היחודי של אותו מוצר דגל - 'עוף בגריל'. היהודי הוסיף ואמר בתם לב: "דע לך, מכל הארץ באים אלי דוקא בגלל המוצר הזה. כדאי שגם אתה תכיר אותו, כך תגדיל את מאגר הלקוחות שלך כי כמה וכמה".

למעשה פרשת שופטים

הצלחתו למתחרהו. הוא לא חשב אפלו לרגע אחד שהדבר יזיק לפרנסתו. ומה עשה ה' יתברך? דוקא צעד זה גרם בעקיפין לסגירת המעדניה החדשה, ופרנסתו של הנתיק לא נפגעה אפלו כמלא נימא. (הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)